Rosendal
Kvalitetsprogram

Gestaltning och hållbarhet

Läsanvisning

Det här kvalitetsprogrammet beskriver de övergripande målen och principerna som den nya stadsdelen Rosendal ska utvecklas efter. Programmet är indelat i fyra kapitel.

1. Det första kapitlet beskriver innehållet i kvalitetsprogrammetprojektets arbetsprocess, en introduktion till stadsdelen Rosendal samt en beskrivnin av vad hållbar stadsutveckling betyder i Uppsala.

2. I kapitel två beskrivs de övergripande mål som sammanfattar Rosendals utveckling. Målen skildras inom fyra temaområden: Rosendal är tryggt och trivsamt, Rosendal är naturnära, Rosendal är variationsrikt samt Rosendal är resurseffektivt. Utifrån de målen ska Rosendal utvecklas till enatt bli en hållbar tadsdel.

3. I kapitel tre beskrivs Rosendal utifrån de olika funktioner i staden som ger karaktär åt det offentliga rummet.

4. Kapitel fyra beskriver gestaltnings- och hållbarhetsprinciperna för hur parker, gator och torg ska utformas i Rosendal.

Inför varje utbyggnadsetapp av Rosendal utvecklas en egen bilaga där mål och principer som formulerats i kvalitetsprogrammet bryts de ner till konkreta gestaltningsförslag och kravformuleringar som närmare beskriver hur just den utbyggnadsetappen.

För att visa sambanden i kvalitetsprogrammet illustreras även etapp I på alla kartor.

Innehåll

Läsanvisning **sid 2**
Vision sid 4

1. Inledning och hållbarhet **sid 6**

Stadsdelen Rosendal sid 7
Utbyggnadsettapper och process sid 8
Hållbar stadsutveckling i Uppsala och Rosendal sid 10
Ekosystemtjänster sid 12
Rosendal och det svenska certifieringssystemet för hållbara städer sid 14

2. Mål **sid 15**

Rosendal är tryggt och trivsamt sid 16
Rosendal är naturnära sid 19
Rosendal är variationsrikt sid 24
Rosendal är resurseffektivt sid 27

3. Övergripande karaktärer och funktioner **sid 31**

Gator och torg sid 34
Kvarter sid 35
Handel, verksamheter och service sid 35
Grönstruktur sid 36
Synligt dagvatten sid 36
Förskola, grundskola och universitet sid 37
Idrott, kultur och ftitid sid 37
Nätverk för cykel sid 38

4. Gestaltningsprinciper för det offentliga rummet **sid 39**

Utformningsprinciper för parker, gator och torg sid 40
Parker och natur sid 43
Utformningsprinciper parker sid 45
Gator sid 61
Torg och platser sid 70

Vision för Rosendal*

I Rosendal är det nära till allt. De boende i området har arbetsplats på gångavstånd. Det är möjligt att promener till matbutiken och centrum ligger bara några minuters cykelväg bort. Efter skolan kan barnen leka i stadsskogen eller gå till tennishallen. Från Rosendal är det också bara 50 minuter Stockholm city och 30 minuter till Arlanda.

Till Rosendal är alla välkomna. Hit lockas folk från olika delar av Sverige och världen. Arkitekturen och bostäder är varierad olika människor kan känna sig hemma.Områdets mänsklig skala gör det är lätt för alla att hitta platser man gillar.

Rosendal är en lite smartare stadsdel. Självklart finns ett miljötänk och smarta lösningar. Men stadsdelen ligger också som en länk mellan Uppsala universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Akademiska sjukhuset. Kunskapsföretag inom Life Science och IT ligger inom promenadavstånd. Läkemedelsverket och Livsmedelsverket är andra stora arbetsplatser inom fem minuters cykelväg.

* Visionen togs fram i samband med detaljplanearbetet 2014.

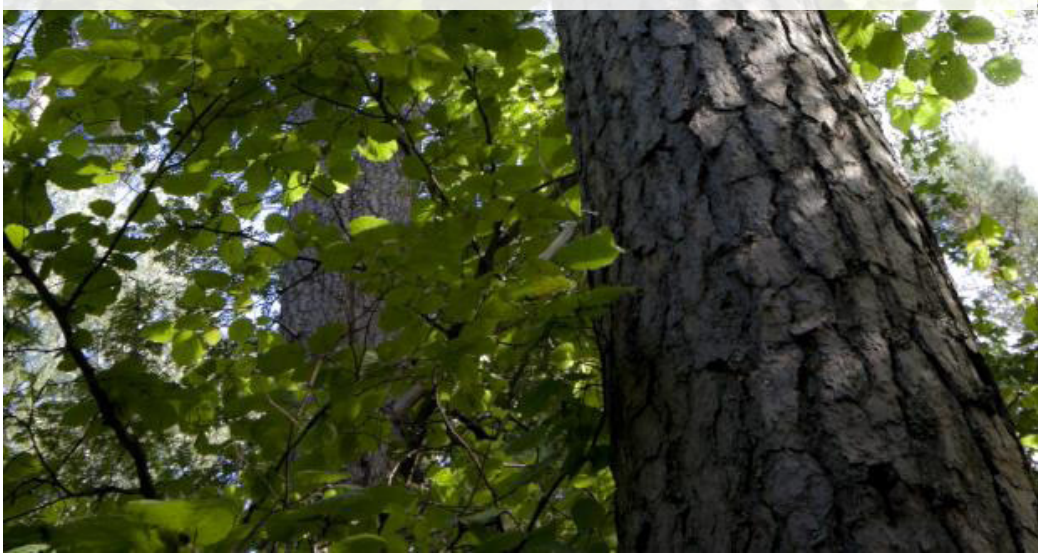

1. Inledning och hållbarhet

Stadsdelen Rosendal ... sid 10
Utbyggnadsettapper och process ... sid 12
Hållbar stadsutveckling i Uppsala och Rosendal ... sid 14
Ekosystemtjänster ... sid 16
Rosendal och det svenska certifieringssystemet för hållbara städer ... sid 19

2. Mål sid 15

3. Övergripande karaktärer och funktioner sid 31

4. Gestaltningsprinciper för det offentliga rummet sid 39

Inledning och hållbarhet

Det här kvalitetsprogrammet baseras på detaljplanen för norra Rosendal, antagen under hösten 2015. Syftet med programmet är att konkretisera och bygga vidare på intentionerna som finns för karaktären av de allmänna ytorna i planbeskrivningen. Programmet ska fungera som ett gemensamt underlag för dialog och samverkan mellan de olika parter som är delaktiga i planeringen av områdets parker, torg, gator och kvarter.

Kvalitetsprogrammet beskriver även vad hållbarhet innebär inom ramen för Rosendal. Hållbarhet och gestaltning är frågor som ofta går hand i hand och ger mervärden – en kvalitet som ska genomsyra den nya stadsdelen Rosendal.

Utgångspunkten är att skapa behagliga stadsrum som ger förutsättningar för levande stadsliv och som samspelar med omgivande bebyggelse och natur. Området som detaljplanen, och därmed även det här kvalitetsprogrammet, hanterar är lika stort som 60 fotbollsplaner, drygt 44 hektar. Utbyggnaden av kvarter och allmän plats kommer därför att ske etappvis.

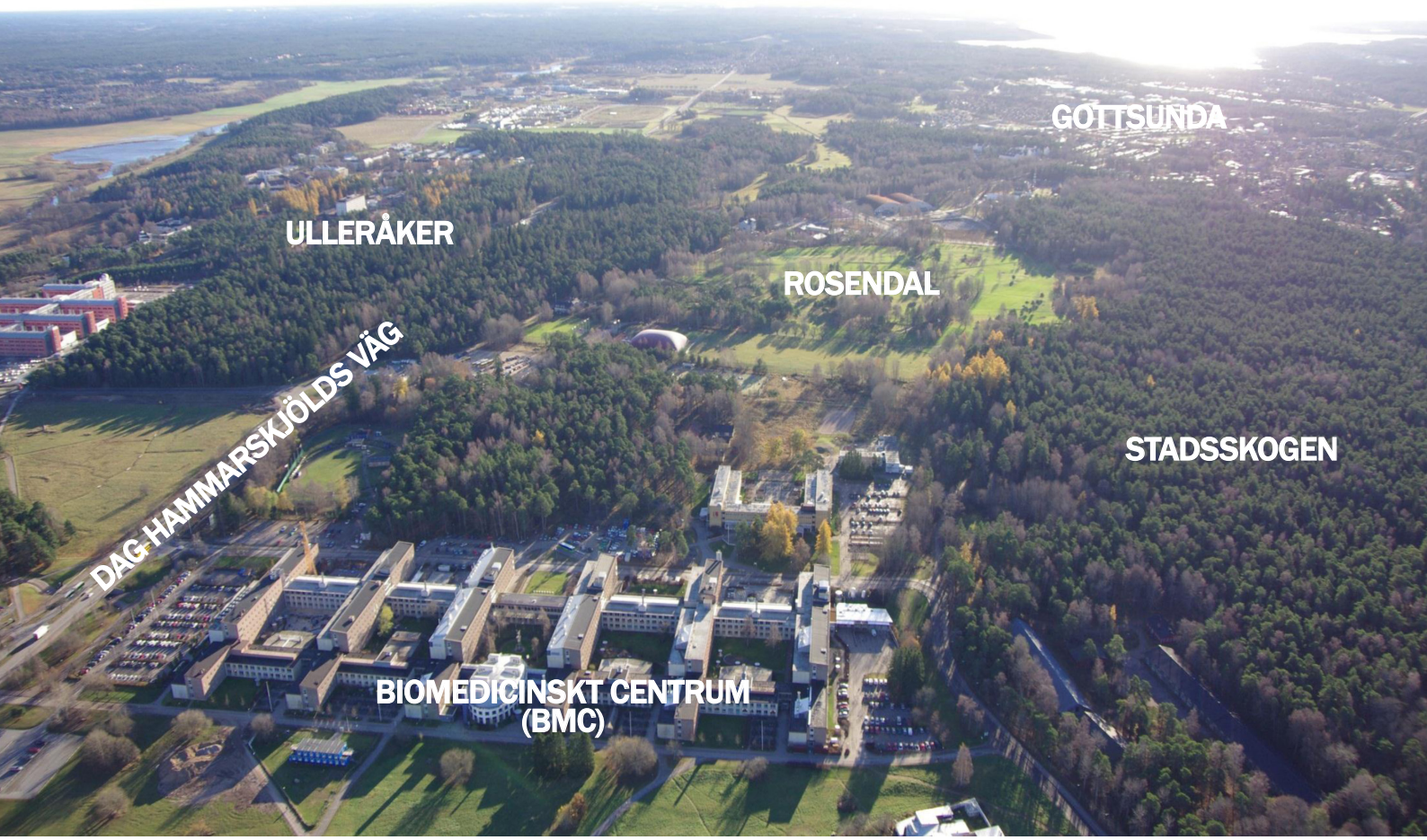

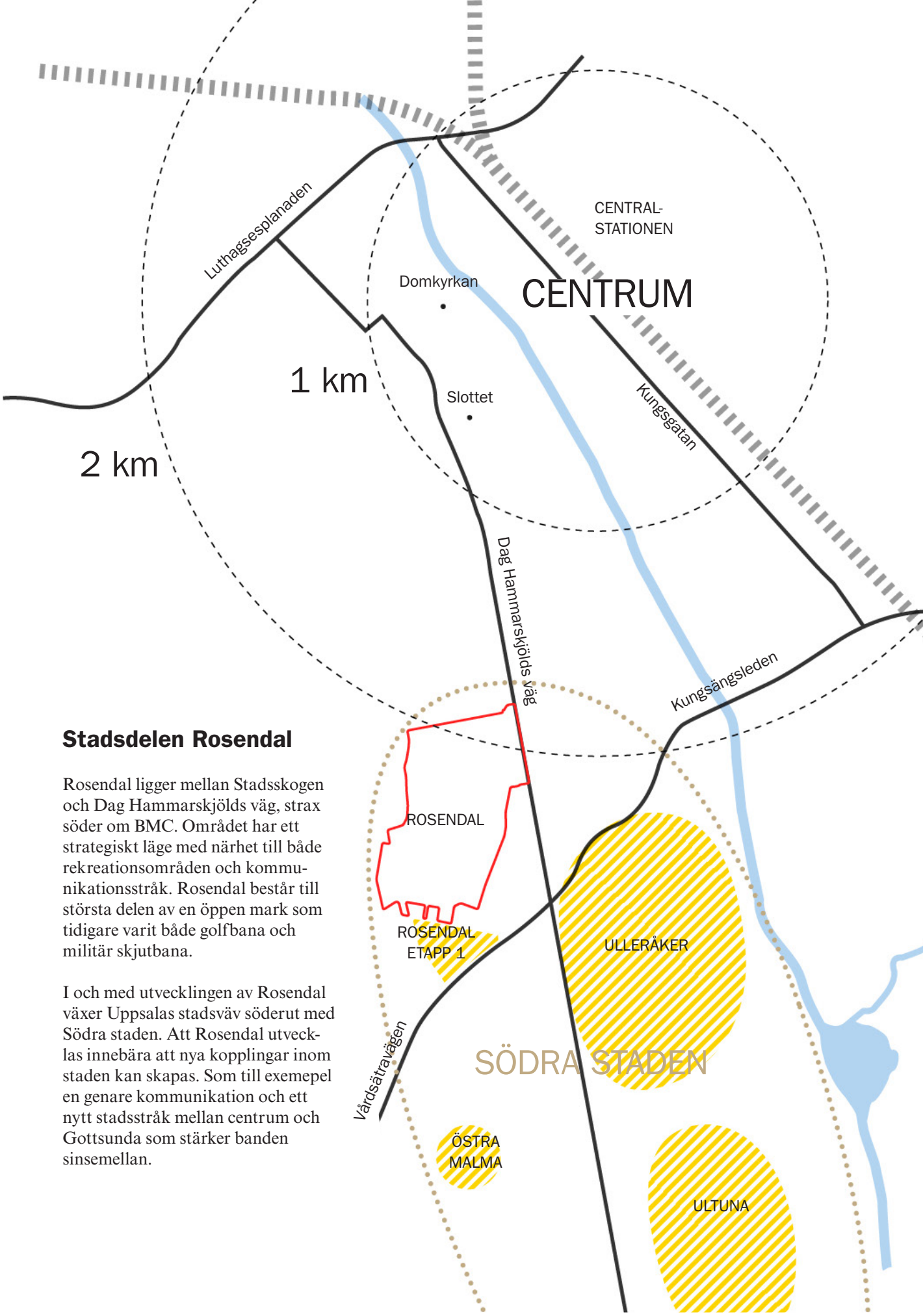

Stadsdelen Rosendal

Rosendal ligger mellan Stadsskogen och Dag Hammarskjölds väg, strax söder om BMC. Området har ett strategiskt läge med närhet till både rekreationsområden och kommunikationsstråk. Rosendal består till största delen av en öppen mark som tidigare varit både golfbana och militär skjutbana.

I och med utvecklingen av Rosendal växer Uppsalas stadsväv söderut med Södra staden. Att Rosendal utvecklas innebära att nya kopplingar inom staden kan skapas. Som till exemepel en genare kommunikation och ett nytt stadsstråk mellan centrum och Gottsunda som stärker banden sinsemellan.

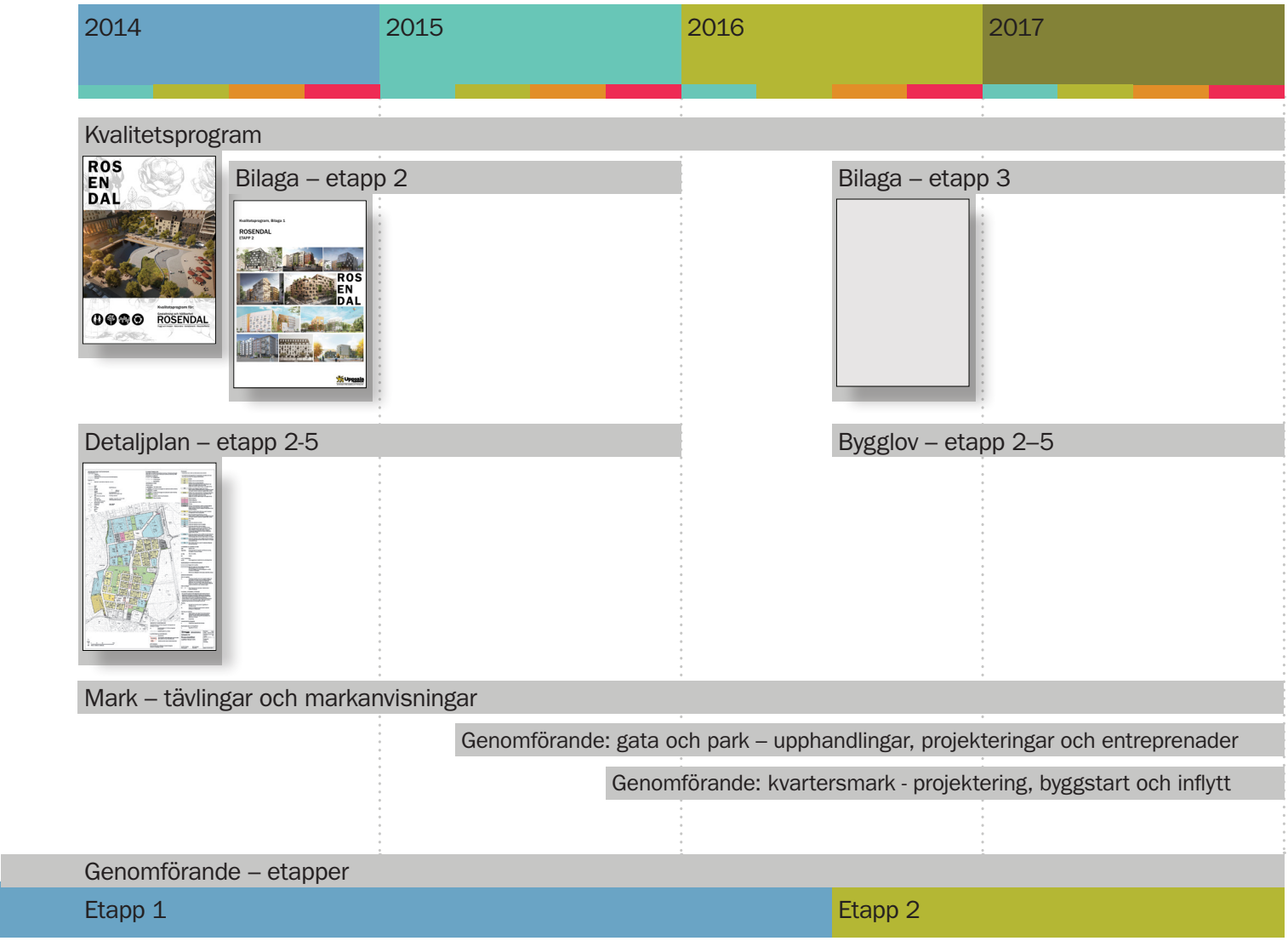

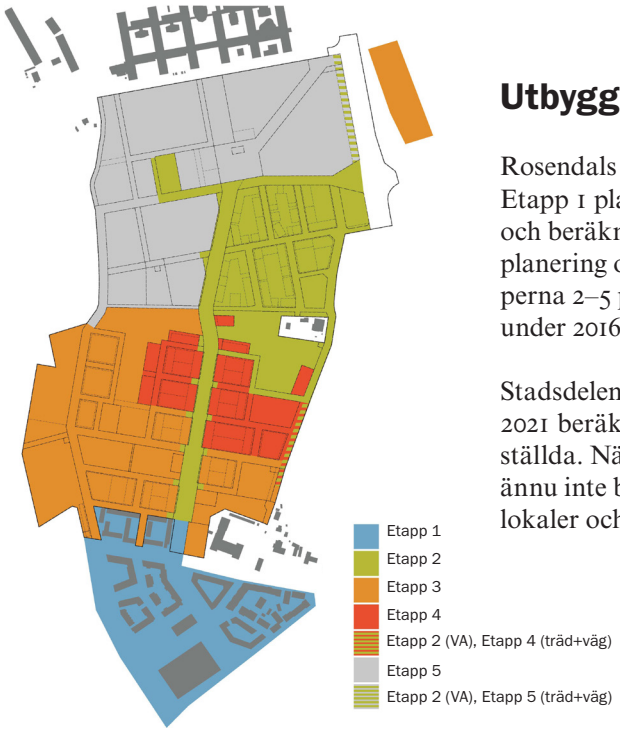

Utbyggnadsetapper och process

Rosendals utveckling sträcker sig över en lång tidsperiod. Etapp 1 planlades tidigare än övriga delar av Rosendal och beräknas bli färdigställd och inflyttad 2016. Detaljplanering och förprojektering av de efterkommande etapperna 2–5 påbörjades under 2014 och detaljplanen antogs under 2016 .

Stadsdelen Rosendal kommer att växa fram i etapper. 2021 beräknas Rosendals fyra första etapper vara färdigställda. När etapp 5 kommer att påbörjas och byggas är ännu inte bestämt. Avgörande för beslutet ärbehovet av lokaler och bostäder för Akademiska Hus.

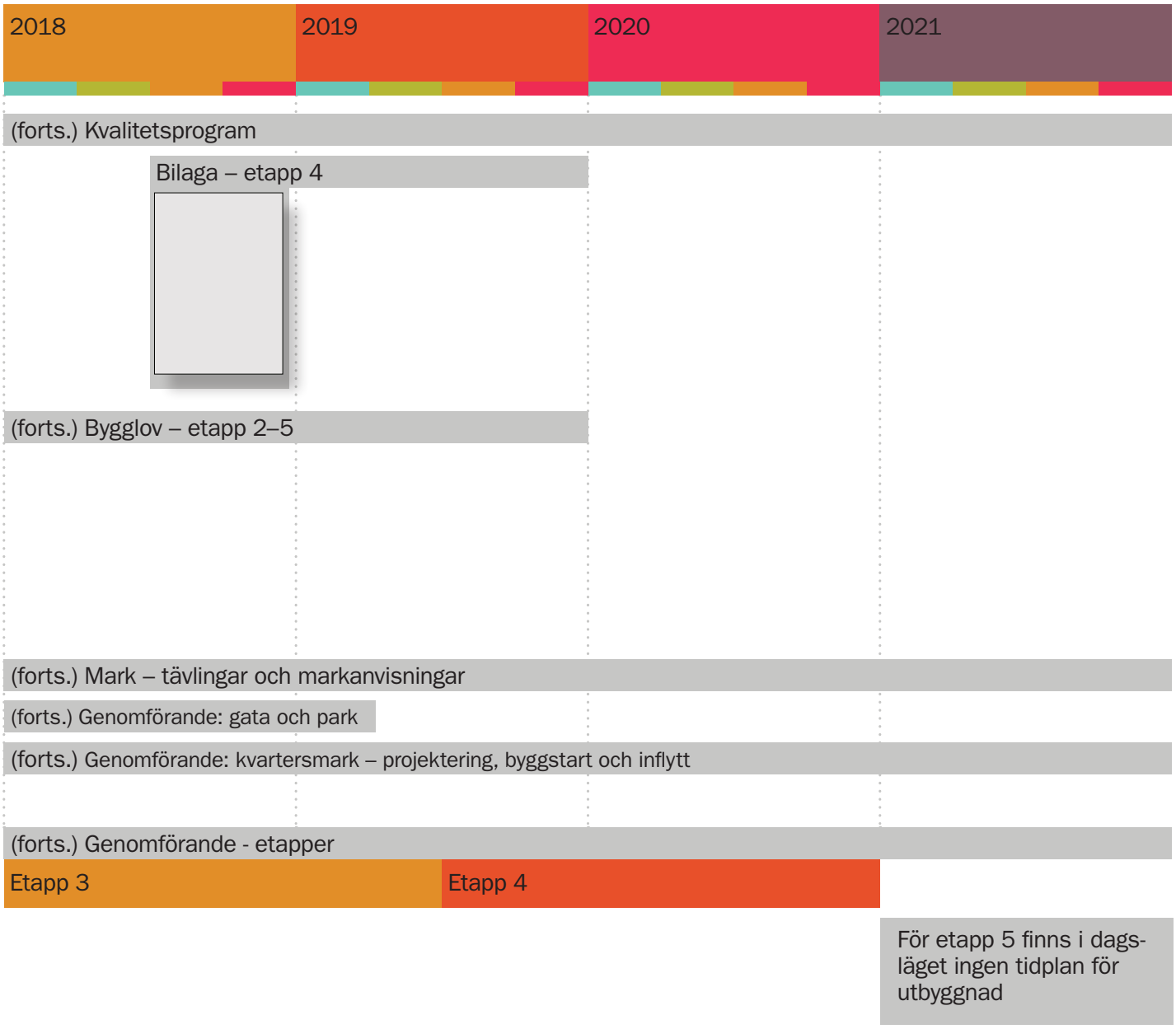

Under utbyggnadsåren kommer det att pågå markanvisningstävlingar för de kvarter som ännu inte är bebyggda paralellt som det projekteras och byggs i anslutande kvarter. Även gator och parker kommer att växa fram tillsammans med den etappvisa utbyggnaden.

Kvalitetsprogrammet förändras inte särskilt mycket under projektets utbyggnadstid. De olika utbyggnadsetapperna utgår istället ifrån kvalitetsprogrammets bilagor. Därpresenteras de specifika krav och problemformuleringar som är specifika för de olika etapperna.

Det här kvalitetsprogrammet är ett verktyg för dialog mellan kommunen och byggföretag samt även andra intressenter som till exempel Vattenfall och Uppsala Vatten. Genom att vara konsekvent genom hela processen från markanvisning via projektering, byggskede och slutligen förvaltning reduceras riskerna för att viktiga frågor tappas bort under resans gång.

Kvalitetsprogrammet och de etappvisa bilagorna gäller för de byggherrar som finns med i projektet såväl som för kommunen och kommunala bolag. För varje utbyggnadsetapp kopplas byggherrar till projektet och de involveras i en gemensam process med kommunen. Under processen träffas kommunen, intresserade byggherrar samt övriga intressenter regelbundet för att diskutera olika temafrågor, öka kunskapen om olika ämnen samt för att hitta gemensamma svar på frågor och problem. Den gemensamma processen är viktig för projektets måluppfyllnad.

Hållbar stadsutveckling i Uppsala och Rosendal

Hållbar stadsutveckling kan delas in i tre delar, social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. För att en hållbar utveckling ska kunna uppnås måste delarna användas tillsamman med kopplingar sinsemellan. Den ekologiska delen är en förutsättning för att de övriga två ska fungera. Social hållbarhet är en förutsättning för att ekonomisk hållbarhet ska vara möjlig. Förhållandena illustreras i cirkelbilden nedan.

Ekologisk hållbarhet behandlar aspekter som artrikedom, vattenhantering och kemikalier i miljön. Social hållbarhet handlar bland annat om de folkliv och engagemang som besökare och boende i en stad skapar. Det handlar också om mötesplatser och deras funktion, mångfald och integration. Ekonomisk hållbarhet tar hänsyn till bland annat socioekonomiska aspekter så som arbetstillfällen och utbildning.

Rosendal är ett steg på vägen mot Uppsalas mål att bli en mer hållbar stad. Uppsala kommun planerar att utveckla staden söderut inom ett område kallat Södra staden, där Rosendal ingår. I den fördjupade översiktsplanen för Södra staden diskuteras en hållbar stadsutveckling som utgår ifrån att förutsättningarna för att uppnå hållbarhet hela tiden utvecklas. Det innebär att det behövs ett ständigt ifrågasättande av konventionella och vedertagna metoder för stadsutvecklingen i takt med att samhället förändras och tekniska lösningar utvecklas. Det är vikitgt för Rosendal men också för ett så stort område som Södra staden eftersom det kommer att byggas ut under en mycket lång tid.

Hållbar stadsutveckling i Rosendal betyder att det ska vara lätt att göra rätt. En hållbar livsstil är inte bara resultatet av enskilda invånares aktiva val utan stöds också av det som erbjuds genom stadsdelens struktur och innehåll. Alternativ för hållbarhet i vardagslivet är för Rosendal något som är ständigt närvarande för både boende och besökare.

Detaljplanen för Rosendal sätter den fysiska strukturen, och ger de rumsliga förutsättningarna, som ligger till grund för hur de tre hållbarhetsaspekterna kan utvecklas i Rosendal. Till höger översiktligt hur detaljplanens struktur ger förutsättningar för att skapa ett sammanhängande nätverk av funktioner kopplade till respektive hållbarhetsaspekt. Nätverksstrukturen tydliggör att funktioner av samma art kan samspela och förstärka varandra. Funktioner sammankopplade i ett nätverk innebär en större robusthet än enskilda funktioner var och en för sig. I det fysiska rummet.

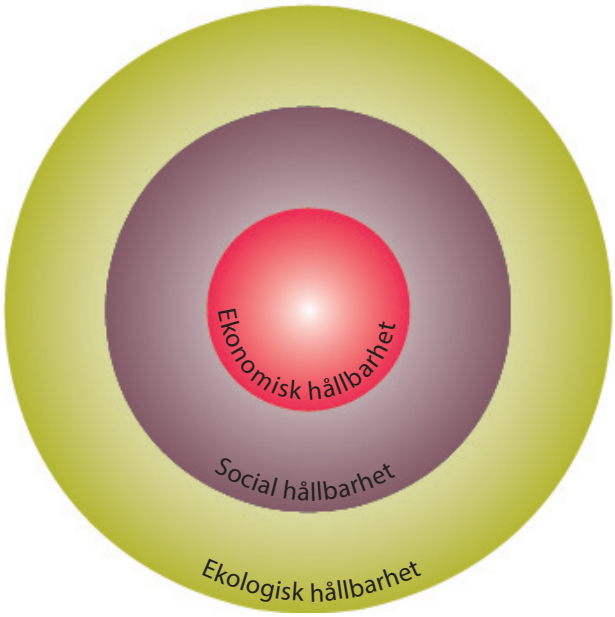

Figuren sammanfattar relationen mella de olika hållbarhetsaspekterna – en utgångspunkt för planeringen av Rosendal.

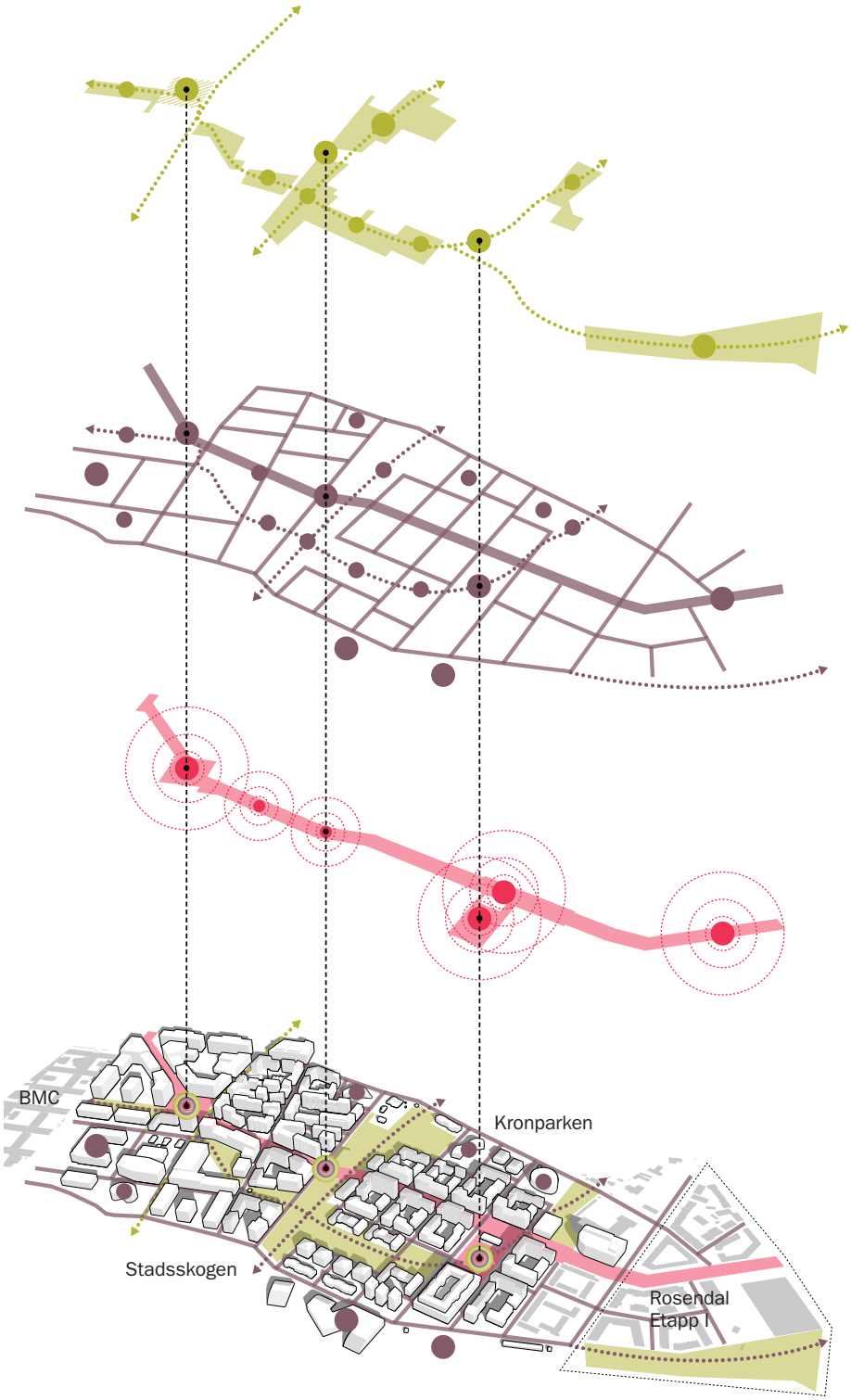

Ekologiskt nätverk

Rosendals ekologiska samband finns både inom stadsdelen och som kopplingar mellan Stadsskogen i väst och Kronparken i öst. Sambandet inom Rosendal sträcker sig från BMC, i norr, via gröna torg och parker till parken som ligger inom etapp I, i söder.

Socialt nätverk

I det sociala nätverket ingår en rad olika funktioner som gator, torg och skolor. Även parker och idrottsanläggningar spelar en viktig roll.

Ekonomiskt nätverk

Det ekonomiska nätverket i Rosendal fokuseras vid de två större torgen. Kopplingen mellan platserna skapar ett stråk längs huvudgatan, med goda möjligheter för handel och verksamheter.

Synnergieffekter de tre emellan

De tre nätverken sammanfaller i vissa lägen och skapar starka noder som ligger vid torget i norr, i söder samt där parkstråket möter huvudgatan. I noderna finns stora möjligheter för ett rikt stadsliv.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster kallas de funktioner hos ekosystemen som upprätthåller och förbättrar livsvillkor och välmående för människan. Luft att andas, mat, mediciner, bränslen, pollinering, men också immateriella och känslomässiga värden som ger livskvalitet och hälsa. Ekosystemtjänster är ett sätt att beskriva hur människor och natur samspelar och ger fördelar för människor. Här finns en tydlig koppling till ekonomiska, ekologiska och sociala dimensioner.

Stadens grönytor och ekosystem, från skogsområden, parker till gröna gårdar, gatuträd och gröna tak bidrar med många olika ekosystemtjänster. Grönområdena skapar avkopplande och rekreativa miljöer i staden, de fördröjer och renar dagvatten, fångar upp partiklar och förbättrar stadsluften, stöder pollinerande insekter och ger skugga och svalka under värmeböljor med mera.

Rosendal planeras med ett stort fokus på ekosystemtjänster. Det innebär både att befintliga värden bevaras och att nya utvecklas inom stadsdelens parker och vattenmiljöer. I Rosendal bildar parker, natur och vattenmiljöer, samt gator, torg och kvartersmark med mycket grönska, en sammanhängande mosaik av gröna stadsrum.

Kulturella

Möjligheten till rekreation, motion och avkoppling i Stadsskogen är exempel på kulturella ekosystemtjänster som finns sedan tidigare i området. I Rosendals parker kompletteras de kulturella ekosystemtjänsterna med mer stadsnära parkupplevelser som lek, samvaro, blomsterprakt, fest, bollspel, undervisning, arkitektur, konst med mera. Parkmiljöerna i området är utformade så att ekosystemtjänster i form av rekreation och estetiska värden blir möjliga men också information och undervisning.

Reglerande

Stadsskogens och Kronparkens större skogsområden reglerar och utjämnar lokalklimatet för Rosendal. Skogsområdena dämpar vindar och utjämnar temperaturvariationer. Avdunstning och evapotranspiration från skogen sänker temperaturen i närområdet vilket upplevs särskilt positivt under värmeböljor.

Områdets gröna miljöer samt de öppna vattenstråken, dammarna och regnbäddarna som finns i parker och stadsrum bidrar med vattenreglerande och vattenrenande tjänster. Träd, grönska och vatten i Rosendal bidrar med många andra ekosystemtjänster som luftrening, svalka och skugga vid värmeböljor och bullerdämpning.

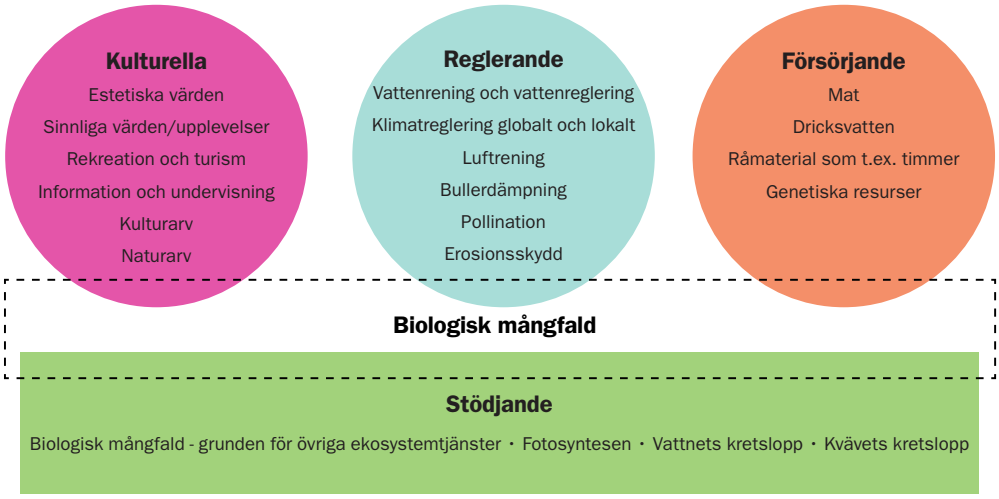

Ekosystemtjänster delas in i olika kategorier; kulturella-, reglerande-, försörjande-, och stödjande tjänster, där de stödjande tjänsterna är en förutsättning för de övriga tjänsternas existens.

Försörjande

Odling inom kvartersmark kan ge ett visst bidrag till självhushållning och matförsörjning. I parkerna finns inslag av växter som ger bär, frukt, rötter eller blad som går att äta.

Stödjande

Då alla ekosystemtjänster är beroende av de stödjande tjänsterna har dessa ett särskilt fokus i Rosendal. Utrymme ges för att särskilt värdefulla träd och hotade eller skyddsvärda arter ska finnas kvar. Parkerna inom området fyller även en funktion som spridningsstråk särskilt i öst-västlig riktning mellan Kronparken och Stadsskogen, men även i nord-sydlig riktning vidare ned mot Bäcklösa. Genom att gynna stödjande tjänster och biologisk mångfald, kan djurens livsmiljöer finnas kvar inom Rosendal.

Schematisk bild som visar några av de ekosystemtjänster som finns i Rosendal.

Definitionen av ekosystemtjänster är:
Ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande.

Rosendal och det svenska certifieringssystemet för hållbara städer, Citylab

Hållbar stadsbyggnad utvecklas snabbt i Sverige och internationellt. Rosendal är ett av flera stadsbyggnadsprojekt i Uppsala där hållbarhet implementeras. Det är viktigt och prioriterat för Uppsala kommun att Rosendalsprojektet är en del av utvecklingen för hållbart byggande och förvaltande av stadsdelens byggda delar och allmäna ytor.

Rosendal är ett pilotprojekt inom City Lab. City Lab är ett samarbetsprojekt mellan Sweden Green Building Council och ett antal svenska städer med syfte att ta fram en svensk version för certifiering av hållbara städer.

Uppsala kommun ser att utbyggnaden av Rosendal är väl samstämmer med projektet för att ta fram ett svenskt system för certifiering av en hållbar stadsutveckling och vill;

- Att Rosendal blir en av de första stadsdelarna där det svenska certifieringssystemet för hållbara stadsdelar används.

- Låta Rosendal vara ett pilotprojekt för att utveckla det svenska systemet för att stärka Rosendals hållbarhetsfokus.

Uppsala kommun samt många av byggherrarna i Rosendal är idag medlemmar i Sweden Green Building Council (SGBC). Den organisation som ansvarar för att ta fram det svenska systemet för certifiering av hållbar stadsutveckling. Uppsala kommun deltar aktivt i projektet och var under våren 2015 värdar för en SGBC-ledd workshop. Mer information finns på Sweden Green Buildings hemsida, sgbc.se.

1. Inledning och hållbarhet sid 6

2. Mål

Rosendal är tryggt och trivsamt ... sid 16
Rosendal är naturnära ... sid 19
Rosendal är variationsrikt ... sid 24
Rosendal är resurseffektivt ... sid 27

3. Övergripande karaktärer och funktioner sid 31

4. Gestaltningsprinciper för det offentliga rummet sid 39

Mål

I dethär kapitlet kapitel beskrivs de mål och riktlinjer som lägger grunden för hur Rosendal ska utvecklas. Målformuleringarna har utarbetats i grupper där ett brett spektra av olika kompetenser tänkt och diskuterat tillsammans kring varsitt av följande temaområden: Rosendal är tryggt och trivsamt, Rosendal är naturnära, Rosendal är variationsrikt samt Rosendal är resurseffektivt. Målen är formulerade för att vara gemensamma utgångspunkter för de aktörer som kommer att vara inblandade i utvecklingen av Rosendal. Utifrån de här målen ska Rosendal utvecklas för att bli en hållbar stadsdel.

Rosendal är tryggt och trivsamt

Det är mellanrummen mellan husen som länkar samman staden. Det är där upplevelsen av orienterbarhet, tillhörighet och trygghet kan förstärkas. Miljöer som är tydliga och inbjudande för ett barn eller en äldre person är bra miljöer för de flesta människor. Därför är det viktigt att platserna mellan husen utformas med tillgänglighet och nyfikenhet i fokus. Med nyfikenhet syftar vi här på möjligheten att skapa varierade offentliga rum som är anpassade efter människor som rör sig i gång- eller cykelfart. Nyfikenhet kan väckas genom konst, teknik, växtlighet med mera. Faktorer som är viktiga att jobba med för att skapa meningsfullhet och delaktighet.

Genom att se till de yngsta och de äldsta människornas önskemål tillgodoser vi de flesta människors behov av säkerhet och sammanhang. Perspektivet är ställt utifrån de som tar sig fram till fots eller med hjälp av cykel, barnvagn, rullator, rullstol. I Rosendal kommer vi att förflytta oss mellan husen längs trafikintensvia huvudgator, lugna bostadsgator och gröna parkrum. Miljöerna kommer att skilja sig åt mellan trafikerade vägar och gröna parkrum. Alla ska kunna och vilja ta sig fram längs dessa stråk och inbjudas till att stanna upp.

(Bild: Stewen Quigley)

Inbjudande och trivsamma uterum

I Rosendal är utemiljön omhändertagen med varierande funktioner över tid. På jämna avstånd finns inbjudande platser där man vill stanna upp. Gårdar, gator, torg och parker samspelar och erbjuder vistelserum med olika karaktärer. Visuella kopplingar finns som förtydligar stråk, platser och målpunkter. Rummen mellan husen är utformade med hänsyn till social och ekologisk hållbarhet. Sollägen utnyttjas för att skapa goda platsbildningar med restauranger och caféverksamheter. Även planering och gestaltning av övriga vistelseytor såsom lekplatser, är anpassad efter ljud- och ljusförhållanden. Planteringar används för att mildra effekterna av buller, luftföroreningar och väderförhållanden.

En stor del av boendeparkeringen förläggs i parkeringshus i utkanten av området. På så sätt behöver inte gårdarna underbyggas med p-garage. Detta möjliggör att skapa grönskande gårdar med stora träd, odling och synliga dagvattenlösningar som är värdefulla ur ett socialt likväl som ett ekologiskt perspektiv.

Tillhörigher och stolthet

De som bor och arbetar i Rosendal känner tillhörighet och stolthet över området och vad det står för. Genom att platsens kvaliteter tas till vara och förstärks ges Rosendal en stark karaktär som alla kan identifiera sig med. Rosendal står även för långsiktighet och en möjlighet att föra en hållbar livsstil. Miljövänliga och långsiktigt hållbara lösningar med goda estetiska och funktionella kvaliteter är ständigt närvarande. Rosendal är även intressant, lärande, lekfullt och vackert. Arkitekturen väcker intresse och är något utöver det vanliga.

Offentlig konst som är välintegrerat i stadsbilden ger känslan av närvaro och meningsfullhet. I Rosendal får man klättra på konstverken och de bjuder in till lek och utforskning.

Säkerhet och tillgänglighet

Till Rosendal är alla målgrupper välkomna. Människor i alla åldrar hittar kvalitéer, attraktiva mötesplatser och platser för lugn och ro. Genom att många och olika människor rör sig i stadsdelen förstärks den upplevda tryggheten.

(Bild: Stewen Quigley)

Markbeläggningar av olika slag används för att underlätta orienteringen och tillgänglig-heten. Rosendal är överblickbart med en tydlig rumsuppbyggnad där byggnader och torg, stråk och gator samspelar och skapar en harmonisk upplevelse.

Utformningen av gatumiljöerna i Rosendal uppmuntrar de som rör sig i området att välja cykel och gång som förstahandsval. En säker och tilltalande gatumiljö behövs där använd-ningen av gaturummen är genomtänkt och logisk för alla typer av människor.

Få bilar cirkulerar i området eftersom gatornas utformning uppmuntrar låga hastigheter och de flesta bilar parkeras i parkeringshus i utkanten av Rosendal. Det gör att gatorna upplevs trygga och säkra. Föräldrar känner sig säkra med eftersom trafiken i området gör att de tryggt kan släppa iväg sina skolungdomar på egen hand. Huvudgatan, Torgny Segerstedts allé, är exempel på platser där särskilt fokus ska läggas på trafiksäkra lösningar. Här samsas olika trafikslag och intressen i gaturummet samtidigt som korsningspunkter är utformade med tillgänglighet och trafiksäkerhet i åtanke. Med en genomtänkt gestaltning har gatans barriäreffekt minskats och kontakten tvärs över gatan stärkts.

Rätt ljus finns på rätt plats i Rosendal. En genomtänkt belysning ökar tillgängligheten till de allmänna platserna även under de mörka timmarna på dygnet. Viktiga rörelsestråk och mö-tesplatser upplevs som behagligt ljussatta och utan mörka vrår. Ljus för trygghet och effekt samarbetar.

Variation

I gestaltningen av gaturummen läggs vikt vid att inte använda för många material i samma punkt. Det ger ett lugn, en tydlighet, orienterbarhet och trafiksäkerhet. Det kompletterar även kvarterens varierade arkitektur. Denna enhetlighet bryts på väl valda platser för att skapa en variation för dem som rör sig i området. Med en genomtänkt serie av trivsamma, småskaliga platsbildningar längs rörelsestråken nås en kombination av tydlighet och upple-velser som berikar Rosendal.

(Bild: Stewen Quigley)

Rosendal är naturnära

Ett naturnära Rosendal bidrar till mångfald och variation. De befintliga naturmiljöerna, tallarna i norr tillsammans med vattenmiljöerna och ängsmarken i söder utgör grunden i gestaltningen av parkmiljöerna. Det ger identitet och karaktär till stadsdelens olika offentliga rum.

Attraktiva rörelsestråk genom Rosendal kopplar samman Norby, Eriksberg med Ulleråker-området via Stadsskogen, Rosendal och Kronparken. Parkmiljön i norra Rosendal utgör också ett komplement till södra Rosendal och båda utgör gröna stråk mellan Sunnersta och centrum.

Det är nära till natur och park var man än bor i Rosendal. Det finns många olika gröna stadsrum för avkoppling, lek och samvaro. Det är nära till naturupplevelse och parker som myllrar av liv.

I Rosendal finns flera platser med äldre tallskog. (Bild: WSP)

Biologisk mångfald

Rosendal är klimatanpassat och med väl fungerande ekosystem som klarar av förändrade klimatförhållanden. Stadsodling och blommande växtlighet erbjuder upplevelser och gemenskap och stödjer också pollinering och djurliv i området. Den ekologiska infrastrukturen har i till största delen bevarats och stärkts genom parker och gatustråk.

I Rosendal är det nära till naturupplevelser och inspirerat lärande om natur hela året. Vattenmiljöer kryllar av liv, grodor, salamandrar och trollsländor. Längs blommande fjärilsstråk, grönskande fasader och tak flyger fjärilar och andra pollinatörer. Många fågelarter häckar inom området. På hösten kommer flockar med fåglar för att proviantera inför vintern.

Äldre tallar är bevarade på flera ställen inom områdets norra del. Inom och i anslutning till området har till exempel nya bibaggelokaler utvecklats. De skyddsvärda arter som finns har lyfts fram som Rosendals speciella skyddslingar. Läs vidare om urban biologisk mångfald på sidan 45.

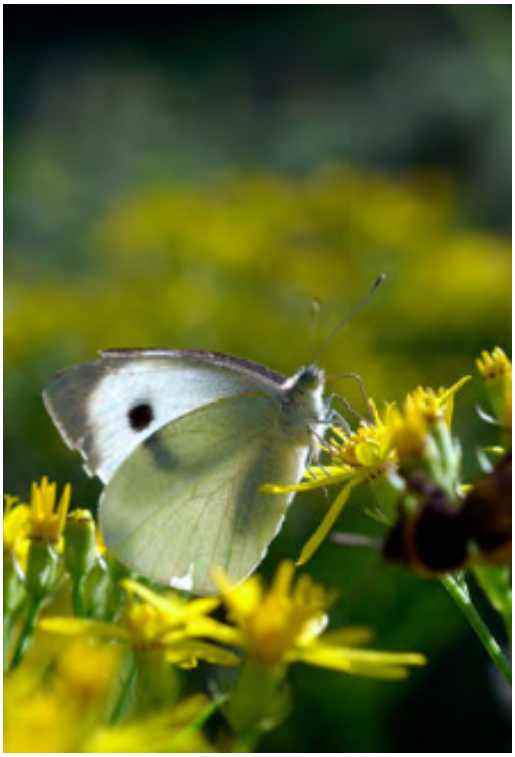

Närheten till skogsmiljöer och vatten ger goda förutsättningar för biologisk mångfald. (Bilder: WSP)

Dagvatten

I Rosendal är dagvattnet en resurs som används i gestaltning av parker, gårdar och gator. Dagvattnet används också för att ge träd och annan grönska bättre livsbetingelse. Trädalléer och regnbäddar bidrar med grönska i gaturummet samtidigt som flöden utjämnas och dagvatten renas. Öppna dagvattenlösningar där dagvattnet renas av naturen själv är återkommande inslag i Rosendals parkmiljöer.

Inom området finns det många olika vattenmiljöer. Dels permanenta vattenstråk som håller vatten i stort sett hela året, dels översvämningsytor och regnbäddar som tillfälligt svämmar över. Stora gräsytor i Carlshage är utformade för att klara översvämningar men fungerar i övrigt för sociala aktiviteter och vistelse. Vattenstråken utgör ett sammanhållet tema genom södra delen av området och skapar en variationsrik blågrön struktur.

Delar av Rosendals dagvatten leds till Polacksbacken där det fördröjs och renas i ett öppet dammsystem som även bidrar till att skapa en attraktiv parkmiljö.

Inspirationsbilder. Dagvattenhantering kan utgöra ett gestaltande element i parker, på gårdar och längs gator. (Bild: WSP)

Rekreation

Rosendal erbjuder en hälsosam livsmiljö med attraktiva parker för alla och närhet till naturupplevelser. Rosendals natur och parker är så pass attraktiva att de används ofta och på många olika sätt av människor i alla åldrar. Folk rör sig gärna genom Rosendals parker, under dygnets alla timmar. Här finns något att göra oavsett om det är sommar, gråkall november eller snövinter. Sammanhängande promenadstråk längs vatten och blomsterfält, genom alléer och tallskog ger variation och upplevelser under alla årstider. Det finns många olika typer av samlingsplatser som används på olika sätt. Från den spännande lekkullen till konst i Kronparken och rofyllda blomstergården längs vattenstråket. Även Rosendals torg erbjuder lugna avkopplande miljöer medan det runt fotbollsplanen är full aktivitet. Den öppna gräsytan i Carlshage används för yoga och utomhusgympa.

Barn i alla åldrar uppmuntras till utevistelse. Det finns mycket som drar oavsett ålder. Naturlek för de små men också anlagda lekparker. Ungdomar och äldre barn hittar äventyrliga platser/lekplatser som kan användas för skateboardåkning, klättring och parkour.

Inspirationsbild. Naturlek. (Bild: Uppsala kommun)

Inspirationsbild. Trevliga hundpromenader uppskattas av många. (Bild: Stewen Quigley)

Naturpedagogik

Rosendal inspirerar till lärande och här underlättas för naturpedagogik. Området används på olika sätt i skolornas undervisning och naturpedagogisk verksamhet eftrsom det finns flera lättillgängliga platser där det går att komma nära vatten och spännande natur. Det är enkelt för naturpedagoger att bedriva verksamhet, exempelvis med fasta eldplatser och naturstigsmarkeringar.

Stadsodling

Det odlas i Rosendal. Framförallt inom kvartersmark, på tak och balkonger, men även i anslutning till skolor. Organisationsformerna varierar, privat odling och odlingsgemenskaper, på tillfälliga och mer permanenta platser.

Lärande om naturen börjar tidigt. (Bilder: Stewen Quigley)

Rosendal är variationsrikt

Rosendal är en mångfunktionell stadsmiljö med variation och mångfald i alla dess bemärkelser. Här respekteras alla människors lika värde och dess inneboende kraft och kreativitet tas tillvara.

Den varierade bebyggelsen med bostäder, verksamheter, handel och utbildning ger förutsättningar för en attraktiv stadsmiljö där alla känner sig välkomna. Den lättillgängliga naturen och tillvaratagandet av de kulturhistoriska spåren på Rosendalsfältet ger ytterligare dimension åt stadsdelen. Den genomgående kvartersstrukturen skapar utrymme för variation i utformning och innehåll med en omväxlande arkitektur som håller hög kvalitet. Konstnärlig gestaltning integreras med arkitekturen och är en del av det offentliga rummet.

Kontraster är viktiga för att människan ska kunna vara uppmärksamma på saker i sin omgivning. En känsla av helhet bildar en lugn bas till en variationsrik bebyggelse i Rosendal. Genom inslag av något som sticker ut förstärks områdets identitet. Kontrasten mellan den omgivande sammanhållande naturen med sina gamla stora tallar, och den nya bebyggelsen och ”stadsmässigheten”, är välgörande och bidrar till att göra miljön tydligare.

Tidsperspektivet

Rosendal är en stadsdel som fungerar alla tider på året ochdygnet. Det är också en stadsdel som fyller sin funktion och är intressant både i nutid och längre fram i tiden. Det finns även en dimension där tillfälliga och permanenta samt programmerade och oprogrammerade miljöer kompletterar varandra och ger en mångfacetterad stadsdel.

Dag och natt

Gårdar och offentliga rum som torg och parker är utformade och planerade så att de är trygga och användbara alla tider på dygnet. Belysningen verkar för trygghet och användbarhet på natten och är en vacker tillgång även under dagen när den är släckt. Vegetation ger skugga under dagen och är inte skymmande eller otrygg nattetid.

Årstiderna

Rosendal erbjuder olika typer av aktiviteter, vissa oberoende av säsong och andra säsongsbundna. Olika typer av växtlighet med olika egenskaper som framhäver olika årstider används.

Tillfälligt och permanent

Rosendal är en stor stadsdel som kommer att byggas ut under en lång period. De delar av stadsdelen som byggs ut i senare etapper rymmer innan dess tillfälliga funktioner av olika slag som bidrar till de boendes välbefinnande. Exempel kan vara ytor för rekreation och odling. Även då stadsdelen är helt utbyggd has detta i åtanke. Tillfälliga konstutställningar i gaturum eller på torg, eller en tillfällig scen för uppträdanden.

Bevarande byggnader, träd och vattendrag

Byggnader och byggnadsmiljöer är en del av vårt kulturarv. Uppsala tar ansvar för att bevara, levandegöra och utveckla miljöer och minnen likväl som att samtidigt planera och bygga för framtiden.

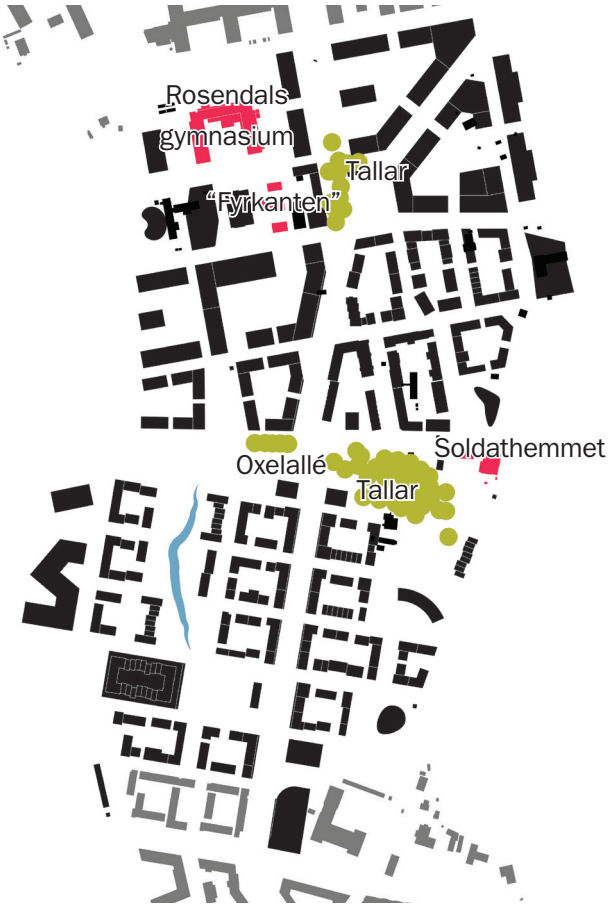

Rosendals gymnasium, Soldathemmet och Fyrkanten ger en historisk dimension. En del av de befintliga vackra träden behålls och integreras i den nya stadsdelen. Stora gamla träd och även det bevarade krondiket ger området en historisk koppling och bildar en bas i den nya strukturen.

Programmerat och oprogrammerat

Rosendal präglas av flerfunktionalitet och synergieffekter. Vissa av dessa ges genom väl programmerade ytor i parker, på gator och torg. I andra delar av stadsdelen uppmuntras detta tillsammans med de boende och besökarnas egna önskemål och behov.

Generationsperspektivet

Bebyggelsen och gestaltningen ger förutsättningar för integration mellan de boende. Barn och äldre möts naturligt i Rosendal. Rosendal rymmer även alla typer av familjekonstellationer och livsstilar som bidrar till mångfalden i stadsdelen. Det betyder att kvarteren och den offentliga miljön är utformade för att fungera nu och i en annorlunda framtid. Småbarnsfamiljer blir tonårsfamiljer, dagens behov av kollektivtrafik ser annorlunda ut i framtiden men passar in i Rosendals kontext även då. Det perspektivet underlättar för de boende att föra en hållbar livsstil under flera skeden i livet.

Inspirationsbild. Det tillfälliga och oväntade kan roa och beröra. (Bild: Stewen Quigley)

Inspirationsbild. Rosendal en stadsdel för alla åldrar. (Bild: Stewen Quigley)

Rosendal är resurseffektivt

Rosendal har en viktig roll att spela i kommunens miljöarbete och bidrar till att målsättningarna i kommunens Miljö- och klimatprogram nås. Innovativa och effektiva tekniska lösningar och hög miljömedvetenhet inom områden som energi, installationer, avfallshantering, vatten och avlopp, dagvattenhantering, byggnadsmaterial och transporter är i fokus.

I Rosendal används material och tillgångar på ett genomtänkt och skonsamt sätt. Materialvalen görs med avseende på klimatpåverkan och närhet och stödjer Uppsalas mål att minska stadens negativa och maximera dess positiva miljöpåverkan. Ett livscykelperspektiv präglar både byggandet av hus och utformningen av offentliga rum. Utgångspunkten är robusta materialval av hög kvalitet och med lång livslängd. Det minskar framtida driftkostnader och renoveringsbehov.

Inspirationsbild. Lådcyklar ges plats i Rosendal. (Bild: Uppsala kommun)

Elproduktion kan ske lokalt från solcellsanläggningar placerade på tak eller i en solcellspark. Med 2 kW installerad effekt solel (ca 15kvm) per enbostadshus och 0,5 kW installerad effekt per bostad i flerbostadshus i kombination med en solcellspark om 3,5 MW nås en produktion av solel som i väsentlig grad tillgodoser områdets elbehov och kompenserar för kraftvärmeverkets utsläpp.

Energistrategi

Energianvändningen i Rosendal är klimatneutral. Värmen som produceras i stadens kraftvärmeverk sker med förnybara bränslen. I stadsdelen förädlas solenergi till el och spillvärme tas tillvara. Byggnader i området uppförs med en energiprestanda som ligger i framkant, och vissa även som passivhus.

Förnybar el och egen solel

I Rosendal, med närhet till befintlig fjärrvärme, är det ur ett systemperspektiv fördelaktigt att installera solceller för fastighetens elbehov. Utöver det säkerställs att stadsdelen drivs med förnybar elproduktion genom att EPD-märkt el från vatten- eller vindkraft väljs.

Energieffektivitet

På Rosendalsfältet ansvarar kommunen för en effektiv energianvändning på allmän plats, vid byggnation och drift av infrastruktur. På samma sätt förväntas byggherrar i den nya stadsdelen föreslå de mest energieffektiva lösningarna

Hållbart resande

I Rosendal är det nära till allt: arbetet, Uppsala centrum, utbildning och service. Goda kommunikationsmedel av alla slag gör det enkelt för människor att röra sig inom och till Rosendal.

Redan från första inflytt finns en genomtänkt strategi och de nya stadsdelsborna är tidigt introducerade till de smidiga och hållbara transportsätt som erbjuds i Rosendal. På så vis läggs grunden för hållbara resor som en naturlig del av vardagen.

Cykel

I Rosendal uppmuntras cykelanvändning framför bilanvändning. Goda förutsättningar för cykeltrafik är en av hörnstenarna i Uppsalas övergripande mål för hållbara transporter och minskad miljöbelastning varför det är en självklarhet även i Rosendal.

Inspirationsbild. Cykling för alla åldrar uppmuntras i Rosendal. (Bild: WSP)

Ett cykelvägnät finns, som är gent och lättöverskådligt samt kopplar till övriga stråk och målpunkter i staden på ett naturligt sätt. Inom Rosendal gynnas den lugnare cykeltrafiken, och en snabbcykelväg finns i nära anslutning. Se sidan 38 för utförligare information om cykelstråken. Cykelstråk och cykelparkeringar är anpassade efter större cykelfordon som lådcyklar och cykelkärror. På kvartersmark erbjuds lättillgänglig cykelparkering och service i form av verktyg, luft, vatten. Laddställen för elcyklar och elmopeder samt luftstationer finns på allmän plats och privat kvartersmark.

Varje resa med bil och cykel slutar med ett parkerat fordon. Därför är parkeringsstyrning ett grundläggande verktyg för att påverka tillgängligheten till stadens utbud. En ökad tillgänglighet för gång-, cykel- och kollektivtrafik på bekostnad av biltrafiken kan vara positivt för näringslivet och stadens tillväxt och skapar förutsättningar för en attraktiv stadsmiljö.[1]

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken spelar en viktig roll för att åstadkomma en stadsdel som erbjuder ett attraktivt boende utan bilberoende. I Rosendal är kollektivtrafiken lättillgänglig och anpassad efter behovet i stadsdelen redan från den första utbyggnadsetappen. En stomlinje med hög turtäthet trafikerar Torgny Segerstedts allé som är huvudgatan. Hållplatslägen och deras omgivning är utformade så att stationerna är en del av ett inbjudande stadsrum och knyter an till gång- och cykelstråken.

Detaljplanen för Rosendal är anpassad för att på sikt kunna rymma en spårväg i en centralt belägen huvudgata. Inledningsvis kommer kollektivtrafiken att bestå av busstrafik men det finns möjlighet att utöka nätet med spårbunden kollektivtrafik.

Bil

Rosendal är ingen bilfri stadsdel men bilarna men de spelar en underordnad roll. Genom parkeringsstrategin i Rosendal gynnas hållbara färdsätt, och bilen kompletterar övriga trafikslag. Ett antal parkeringshus i yttre lägen förser stadsdelen med parkering och gör att behovet av underjordiska garage och gatuparkeringar minskar. Som komplement till parkeringshusen finns angöring närmare bostäderna för lämning av varor, samt hemtjänst- och handikappsparkering. Genom den här parkeringslösningen inkräktar parkeringarna minimalt på upplevelsen av stadsmiljön i Rosendal.

Parkering och laddstolpar för elbilar samt bilpooler finns på strategiska lägen både på kvartersmark och på allmän plats. Hänsyn tas till resandet som det ser ut idag men även till de behov som kommer att uppstå i framtiden både beträffande beteendemönster och teknikutveckling.

Solcellsdrivna avfallsbehållaren Big Belly.
(Bild: Uppsala kommun)

Avfall

Uppsala kommun har två målområden i sin avfallsplan för 2014–2022, Från avfall till resurs och Avfallshantering med människan i fokus. Båda dessa målområden appliceras i Rosendal.

Boenden och verksamheter ska lätt kunna källsortera sitt avfall, och placering och utformning av avfallsstationer sker så driften blir så effektiv som möjligt.

Avfallsminimering är ledordet, från byggtid till förvaltning.

[1] Parkeringspolicy i Uppsala kommun

Hållbara material

Uppsala kommun har som mål att förekomsten av ämnen i inomhus- och utomhusmiljön inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. I Rosendal är det påtagligt genom att byggnadsmaterial väljs med omsorg både i byggnader och i den yttre miljön.

Material väljs genom att använda något av de vedertagna systemen för bedömning av byggmaterial; Sunda hus, Byggvarubedömningen eller BASTA. De produkttyper som inte finns i dessa system, som till exempel material till den yttre miljön, väljs med avseende på lokal anknytning, påverkan på miljön eller LCC-analys (Life cycle cost).

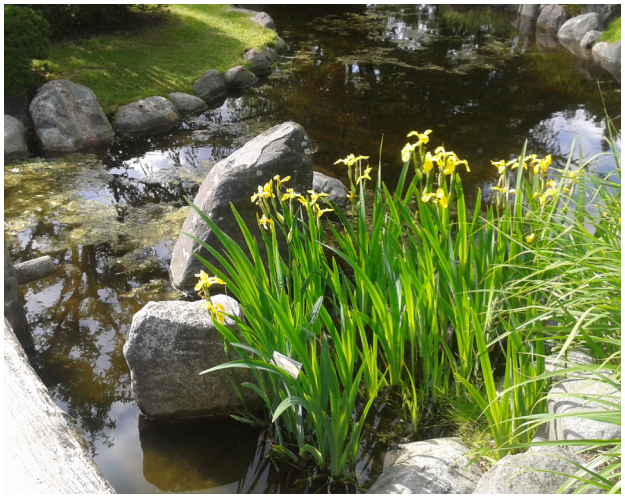

Inspirationsbild. Fördröjning och rening av dagvatten sker lokalt i Rosendal. (Bilder: WSP)

Vattenresurser

Dagvattnet inom Rosendal tas om hand lokalt. Det betyder att vattnet fördröjs och renas inom området i naturliga vattenstråk, dammar, växtbäddar, regnbäddar och tillfälliga översvämningsytor. Dagvattnet utgör en resurs i området. Vatten tillförs träd och växtbäddar och lyfts fram i öppna dagvattenstråk. Underjordiska magasin undviks, eftersom de är sämre på att generera ekosystemtjänster och är kostsammare att renovera när de satt igen.

I Rosendal ska en en försämrad vattenkvalité undvikas. Flöden och vattenkvalitet ska motsvara dagens situation. Grundvatten och vattenbalans påverkas i så liten utsträckning som möjligt. Genom det undviks det att stora resurser spenderas på att återställa vattenkvalitén.

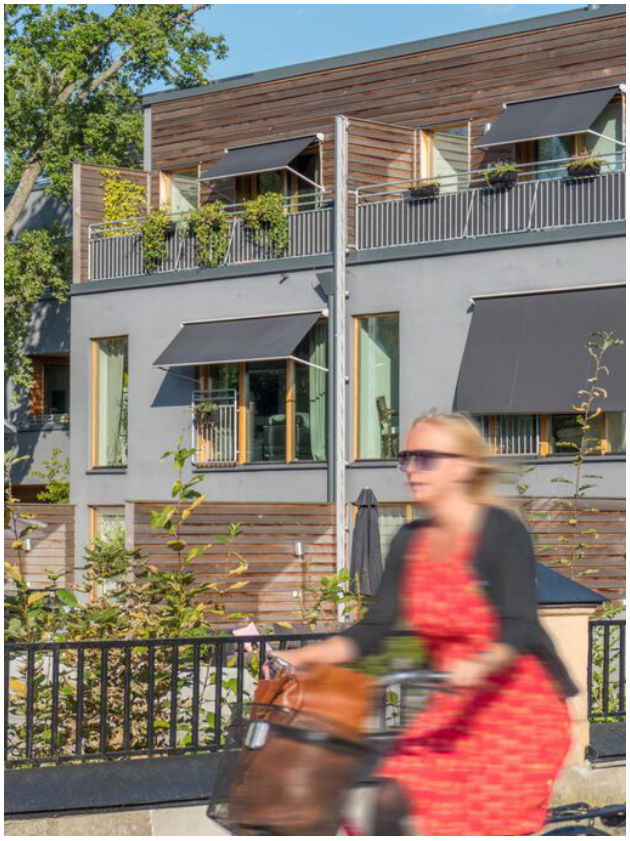

Inspirationsbild. Trä är ett exempel på hållbart fasadmaterial. (Bild: Stewen Quigley)

1. Inledning och hållbarhet sid 5

2. Mål sid 15

3. Övergripande karaktärer och funktioner

Gator och torg ... sid 34
Kvarter ... sid 34
Handel, verksamheter och service ... sid 35
Grönstruktur ... sid 36
Synligt dagvatten ... sid 36
Förskola, grundskola och universitet ... sid 37
Idrott, kultur och ftitid ... 37
Nätverk för cykel ... 38

4. Gestaltningsprinciper för det offentliga rummet sid 39

Övergripande karaktärer och funktioner

De stadsbyggnadsprinciper som anges i detaljplanens planbeskrivning har bearbetats vidare i arbetet med kvalitetsprogrammet I dethär kapittlet beskrivs dethär arbetet med avstamp i olika funktioner i staden som ger karaktär åt det offentliga rummet. För att Rosendal ska fungera som en variationsrik och attraktiv stadsdel måste dessa funktioner fungera både enskilt och i samspel med varandra.

Ett miljöanpassat och hållbart byggande manifesterar sig i Rosendals stadsbild. Gröna tak och fasader samt synlig dagvattenhantering är återkommande inslag. Rosendals karaktär präglas även av dess geografiska läge mellan stadsbygd och natur. Vägarna kantas av grönska och alléplanteringar. Trädrader förstärker gatornas rumslighet och bidrar till att ta ner skalan, samt leder besökaren mellan olika platser och parker.

Illustrationsplan.

Gator och torg

Rosendal planeras som kvartersstad med ett stadsmässigt uttryck som framhävas av bebyggelsens täthet och tydliga gaturum. Gatunätet i Rosendal är organiserat i ett rutnätssystem inspirerat av den traditionella stenstaden. Detta skapar väldefinierade gaturum med en hög grad av rumslighet. Gatorna hålls så smala som möjligt med väl fungerande funktioner.

Överlag är gående, cyklister och kollektivtrafik överordnade biltrafiken. Gatunätet är anpassat till befintliga strukturer i omgivningen för att ge stadsdelen en god förankring i platsen.

En genomgående huvudgata fungerar som ryggrad i gatustrukturen. Här finns utrymme för en effektiv kollektivtrafik på eget körfält samt möjlighet till stadsliv genom att handel och verksamheter koncentreras hit. Kvartersgatorna är lugna, gröna gårdsgator där biltrafiken är underordnad. Här betonas istället gaturummets funktion som mötesplats och aktivitetsyta.

Mötesplatser och torg i strategiska lägen där butiker och offentlig service i gatuplan möjliggör stadsliv är viktiga beståndsdelar av stadsdelen. I Rosendal finns det två stora torg; Talltorget i norr i en akademisk miljö och med bevarade stora tallar samt Rosendals torg i söder, med mycket grönska, där en multufunktionsbyggnad har en central roll.

Gatunätet är även planerat och höjdsatt ur ett säkerhetsperspektiv. I händelse av stora regn ska vattnet rinna längs gator till parker och översvämningsytor, inte in på fastigheter där det gör skada.

Läs mer om gatornas och torgens utformning på sidan 61 (gator) och sidan. 70 (torg).

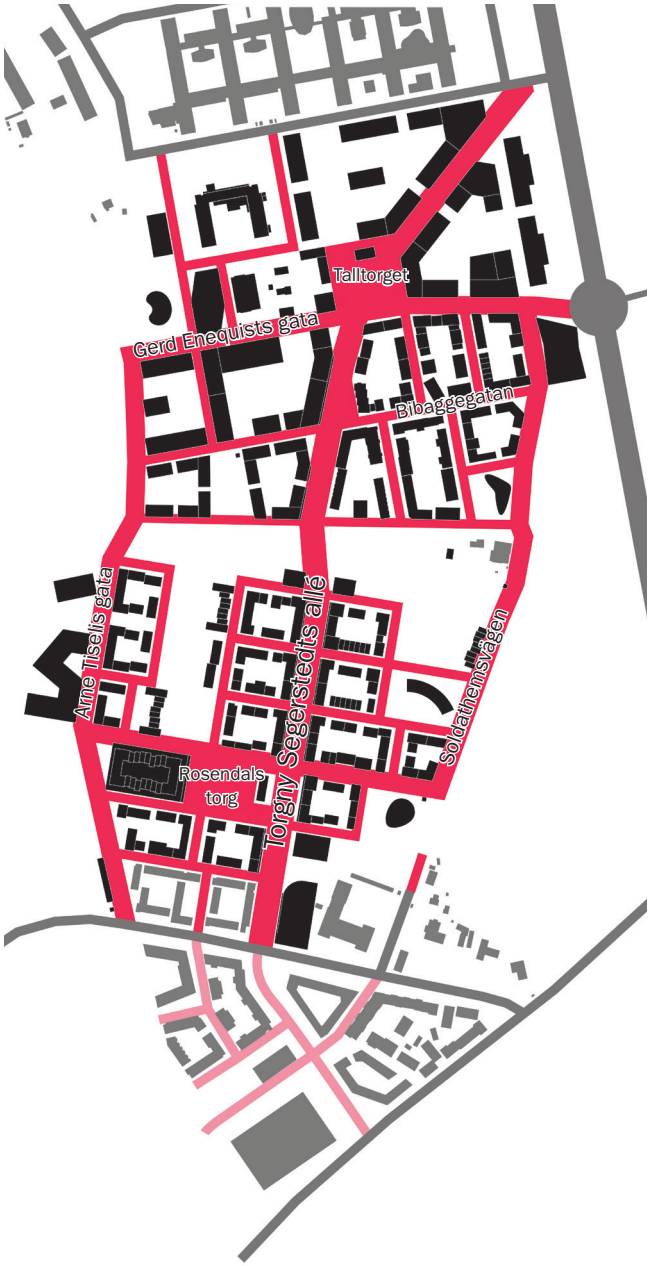

Kvarter

Inom kvartersstrukturen finns utrymme för varierat innehåll och uttryck.

Arkitekturen håller alltid hög arkitektonisk kvalitet och varierar från lågmält till experimentellt och lekfullt.

Hus och gårdar är placerade och utformade för att uppmuntra till stärkta sociala samband mellan de boende, bland annat genom rörelsemönster och naturliga målpunkter inom fastigheten, på gården och inom kvarteret.

Släpp mellan fastigheter skapar variation längs bostadsgatorna och ger möjlighet till glimtar från gatumiljön in på gårdar. Byggnader är även utformade så att det inte skapas trånga och mörka nischer utan insyn.

Handel, verksamhet och service

Bottenvåningar längs huvudgatan och torgen utgörs av lokaler för olika typer av verksamheter som tillför platsen ett mervärde och förstärker områdets mångfald och mångsidighet. Det regleras i detaljplanen.

I lägen utanför huvudgatan finns möjligheten att utveckla lokaler med centrumverksamhet, exempelvis vid noder som korsningar och platsbildningar.

Grönstruktur

I Rosendal gestaltas grönskande torg och alléer med ett urbant utryck och därmed har dessa platser få växtarter medan parkerna är mångfasetterade med stor rikedom av arter. Parkerna kan innehålla ett bevarat kulturlandskap eller modern trädgårdskonst. Det finns utrymme för lek och spel samt estetiska upplevelser som berör alla sinnen.

Rosendals stadsdelspark sträcker sig som en centralt belägen ”midja” genom stadsdelen. Här finns en större sammanhängande gräsyta med plats för spontanidrott, lek och annat. Stadsdelsparken binder samman Stadsskogen i väster med Kronparken i öster.

Ytterligare en större sammanhängande parkmiljö utgörs av ett nord-sydligt parkstråk som sammanfaller med ett dagvattenstråk.

De olika parkerna i Rosendal anläggs med olika estetiska och sociala inriktningar. Även lekplatserna har olika teman.

Läs mer om utformningen av parker och naturområden på sidan 43.

Synligt dagvatten

I Rosendal utnyttjas Dagvattnet på olika sätt. Det fördröjs och renas lokalt genom öppna dagvattenstrukturer; i ett dammsystem på Pollacksbacken i norr, i ett dagvattenstråk och i ett parkstråk längs ett dagvattendike vid brandstationen i sydöst. De öppna dagvattenlösningarna integreras i parkutformningen och tillför estetiska, ekologiska värden.

Dagvattnet tas även omhand lokalt på kvartersmarken.

Läs mer om dagvattenhanteringen på sidan 42.

Förskola, grundskola och universitet

Utbildningsmiljöer från förskola till universitet utgör en naturlig och viktig del av stadsdelen. Grundskolorna och förskolorna i Rosendal är belägna med närhet till Stadsskogen och Kronparken. Det skapar närhet till rekreationsmiljöer för skolbarnen samt bidrar till att en lägre bebyggelse hamnar intill skogen där solinstrålning är viktigt för djur- och växtlighet.

Universitetet är i hög grad närvarande i Rosendal både via sina institutionsbyggnader men även via de studenter som bor och vistas här.

Idrott, kultur och fritid

I Rosendal finns det många ytor för fritids- och idrottsaktiviteter. Ett centrum för aktiviteter av olika slag har möjlighet att utvecklas intill det södra torget. Idrottsplaner för organiserade idrottsverksamheter kommer att finnas liksom ytor för mer spontana aktiviteter.

Rörelsestråken i Rosendals parkområden har kopplingar till elljusspåren i Stadskogen och stigarna i Kronparken.

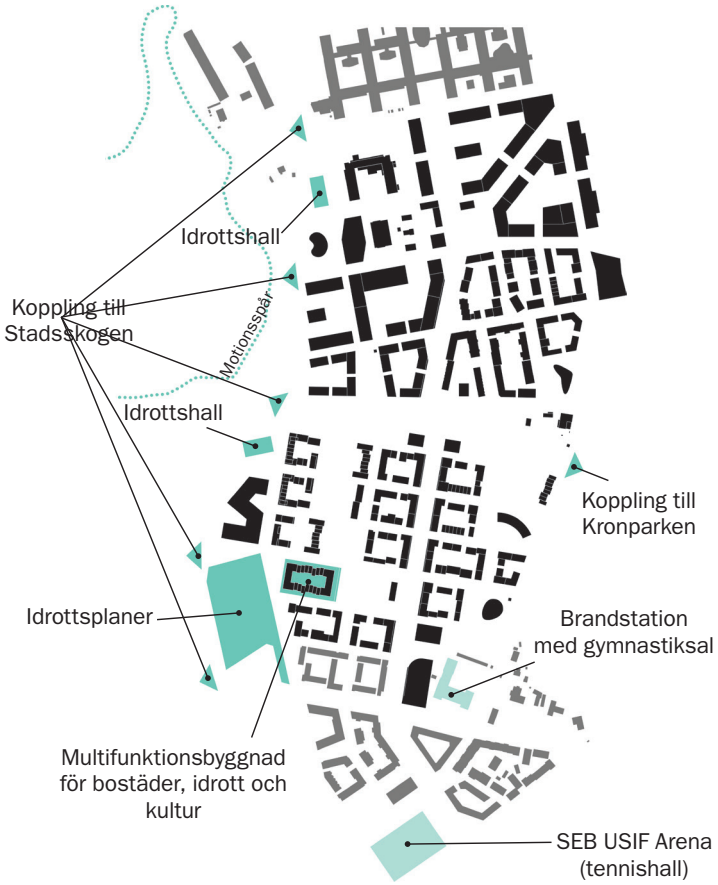

Nätverk för cykel

I Rosendal finns det ett välutvecklat nätverk för cykel. Cykelparkering finns både på kvartersmark och på offentlig mark. Service som verktyg och cykelpumpar kommer att finnas tillgängligt.

Cykelvägarna i Rosendal ansluter till Uppsalas övriga cykelstråk. Det finns en tydlig hierarki i Rosendal där huvudstråken finns längs Torgny Segerstedts allé, längs Gerd Eneqvists gata samt längs Arne Tiselius gata. I dessa stråk finns separata cykelbanor.

Kvartersgatorna i Rosendal uppförs som så kallade cykelfartsgator. Det betyder att cykeln tillåts att sätta tempot.

Rosendal kompletterar Uppsalas befintliga cykelvägnät genom att skapa nya gena stråk mellan de södra delarna av staden och centrum.

Röda linjer visar befintliga cykelstråk och orange linjer visar tillkommande cykelstråk. Streckad orange linje visar tillkommande cykelstråk i blandtrafik. Tjock röd linje markerar snabbcykelväg.

1. Inledning och hållbarhet sid 5

2. Mål sid 15

3. Övergripande karaktärer och funktioner sid 31

4. Gestaltningsprinciper för det offentliga rummet

Utformningsprinciper för parker, gator och torg ... sid 40
Parker och natur ... sid 43
Utformningsprinciper för gator ... sid 45
Gator ... sid 61
Torg och platser ... sid 70

Gestaltningsprinciper för det offentliga rummet

I dethär kapitlet konkretiseras målen från kapitel 2 i illustrationer, text och referensbilder. Syftet är att beskriva och samordna den yttre offentliga miljön i Rosendal utifrån visioner, mål, krav och idéer framtagna under planarbetet. Gestaltningsprinciper med riktlinjer ochkrav på kvalitéer och funktioner anges för alla gator, torg och parker.

Gestaltningen av Rosendals offentliga miljöer syftar till att skapa trygga och attraktiva stadsrum att vistas i. Utformningen ska förstärka Rosendals särprägel och kvaliteter. Gator, torg och parker bildar sammanhängande stråk och en variation av platser att röra sig igenom. Naturen med tallar, vatten och ängsmiljöer präglar parkerna men väver sig också in längs gator och torg. Det ger identitet och karaktär till stadsdelens olika rum. Det ska vara intressant, lärande, lekfullt och vackert i Rosendal. Det ska vara tryggt, naturnära och hållbart.

Utformningsprinciper för parker, gator och torg

Det här inledande kapitlet beskriver de principer som är gällande för samtliga parker, gator och torg. Ytterligare utformningsprinciper finns för parker, gator och torg under respektive rubrik.

Tillgänglighet

Gator torg och platser ska utformas tillgängliga för alla med utgångspunkt från Boverkets riktlinjer för allmän plats. Det ska finnas ledstråk, jämn beläggning, kontrastmarkeringar, korrekta lutningar med mera. Flexzoner längs gatorna underlättar till exempel för personer med nedsatt synförmåga genom att all gatumöblering sker samlat i ett “funktionsband“ som tydligt avgränsas mot rörelsestråket.

Cykeltrafiken beräknas i huvudsak ske på GC-vägar och bostadsgator. I parkerna prioriteras gångtrafikanterna och promenaderna. Rosendals parker kännetecknas av hög tillgänglighet för alla. Boverkets riktlinjer för tillgänglighet gäller även här. Inom området ska finnas tillgänglighetsanpassade lekytor.

Gator, torg och platser ska utformas utifrån funktionella och estetiska krav och med hög tillgänglighet. Markbeläggningar ska vara hållbara och generellt hålla hög kvalitet. Mångfald, kontrast och variation är viktiga ledord i Rosendal. Som kontrast till den varierade bebyggelsen eftersträvas därför generellt ett sammanhållet, lite nedtonat och mer enhetligt uttryck i genomgående material som markbeläggningar, murar med mera Mot det “genomgående lugna” kontrasterar särskilt intressanta platser genom avvikande material, ljus, färg, konst och arkitektur.

Belysning i det offentliga rummet

Rosendals stadskaraktär och rutnätstruktur innebär att ”Strategin för belysning av Uppsala innerstad” i sina huvudprinciper är användbara för Rosendalsområdet. Här anges bland annat:

För stadsgator:
En säker miljö med särskild omtanke om fotgängare och cyklister.

För tvärgående mindre gatustråk:
Värna om fri sikt med fokus på fondmotiv och natthimlen.

För platser och torg:
Accentuera för att skapa en rytm mellan platser och stråk.

För temporär belysning:
Lekfullt och tillåtande med hög kreativ ambition.

Inspirationsbild. Belysning skapar rumslighet även under dygnets mörka timmar. (Bild: WSP)

Inspirationsbild. Genom ljussättning av intressanta platser skapas spännande miljöer under dygnets mörka timmar. (Bild: WSP)

I parkerna är god överblickbarhet och belysning längs huvudstråken viktiga. Genom medveten ljussättning av platser, stråk och intressanta punktobjekt skapas en spännande parkmiljö även kvällstid. Träd, bryggor, broar, konstverk är exempel. Det behöver inte vara ljus överallt. Det kan också finnas mörka platser varifrån man kan se natthimlen bättre.

En kombination av parkarmaturer, belysningsmaster med spotlights och infälld belysning i parksoffor, konstverk med mera kan vara några sätt. Spännande ljusinstallationer på någon plats kan förhöja kvällspromenaden. Ljussättning och belysning utförs även med hänsyn till ljusförorening och nattaktiva djur.

Dagvatten

Dagvattnet ses som en resurs i Rosendal. Genom att synliggöra vatten i offentlig miljö och/eller tillföra vatten till träd och växter fördröjs och renas dagvattnet samtidigt som upplevelsekvaliteter tillskapas i stadsrummet. Vattnet kommer också träd och annan växtlighet till godo och bidrar till mer hållbar grönstruktur.

Det finns olika förutsättningar för dagvattenhantering i Rosendal, framförallt kring infiltrationsmöjligheter och hur olika dagvatten behöver hanteras med hänsyn till risker för påverkan på vattenkvaliteten i Uppsalaåsen. Två olika principer för dagvattenhantering anges.

Fall A – Dagvatten får infiltreras

Trottoar och takvatten leds till skelettjordsmagasin i gatorna (fungerar i första hand för fördröjning och infiltrering, men utformas med biokol för bättre rening). Gatuvatten kan med fördel ledas till regnbäddar/planteringar i gatumark och överflödigt vatten leds därifrån till dagvattenanläggningar på Polacksbacken respektive vattenstråket i Carlshage. Regnbäddar för trafikdagvatten utförs.

Fall B – Dagvatten får inte infiltreras

Allt dagvatten från gårdar, tak, trottoarer och gator leds, efter lämplig fördröjning via ledning till dagvattendammar på Polacksbacken eller dagvattenstråket i Carlshage. Tätade regnbäddar/planteringar i gatumark kan utnyttjas för rening och fördröjning men vattnet leds därefter till Polacksbacken eller dagvattenstråket. Inget vatten leds till skelettjordsmagasin.

En karta över dagvattenstruktur finns på sidan 43.

Inspirationsbild. Dagvattenhantering på förgårdsmark, längs bostadsgata. (Bild: Östra Göinge kommun)

Inspirationsbild. Dagvattenhantering i regnbäddar. (Bild: Tengbom)

Parker och natur

Genom Rosendal skapas en sammanhängande attraktiv blå-grön struktur där grönska och vatten på olika sätt vävs samman. Förbindelser mot omgivande grönstrukturer skapas i alla fyra väderstreck. Västerut via Stadsskogen mot Hågadalen och österut till Kronparken. Strukturen möjliggör framtida grönkopplingar till Ulleråkers nya stadsdel. Mot norr görs kopplingar till befintliga strukturer i Polacksbacken, Kåbo och vidare mot centrala Uppsala. I söder ansluter Rosendals grönstruktur till parkstråket i Etapp I.

Grön- och blåstruktur i Rosendal

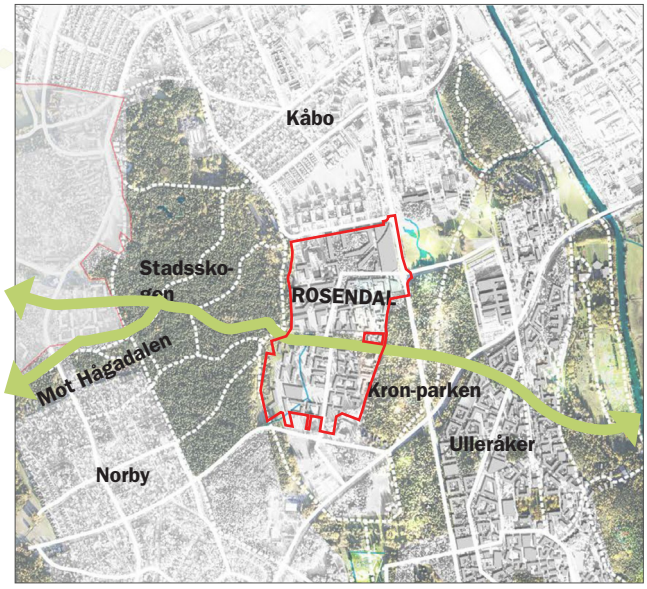

Från arbetet med parallella planeringsprocesser Södra staden. Grön linje visar viktigt nytt rekreationsstråk. Vita prickade linjer visar befintliga och nya gång- och cykelvägar.

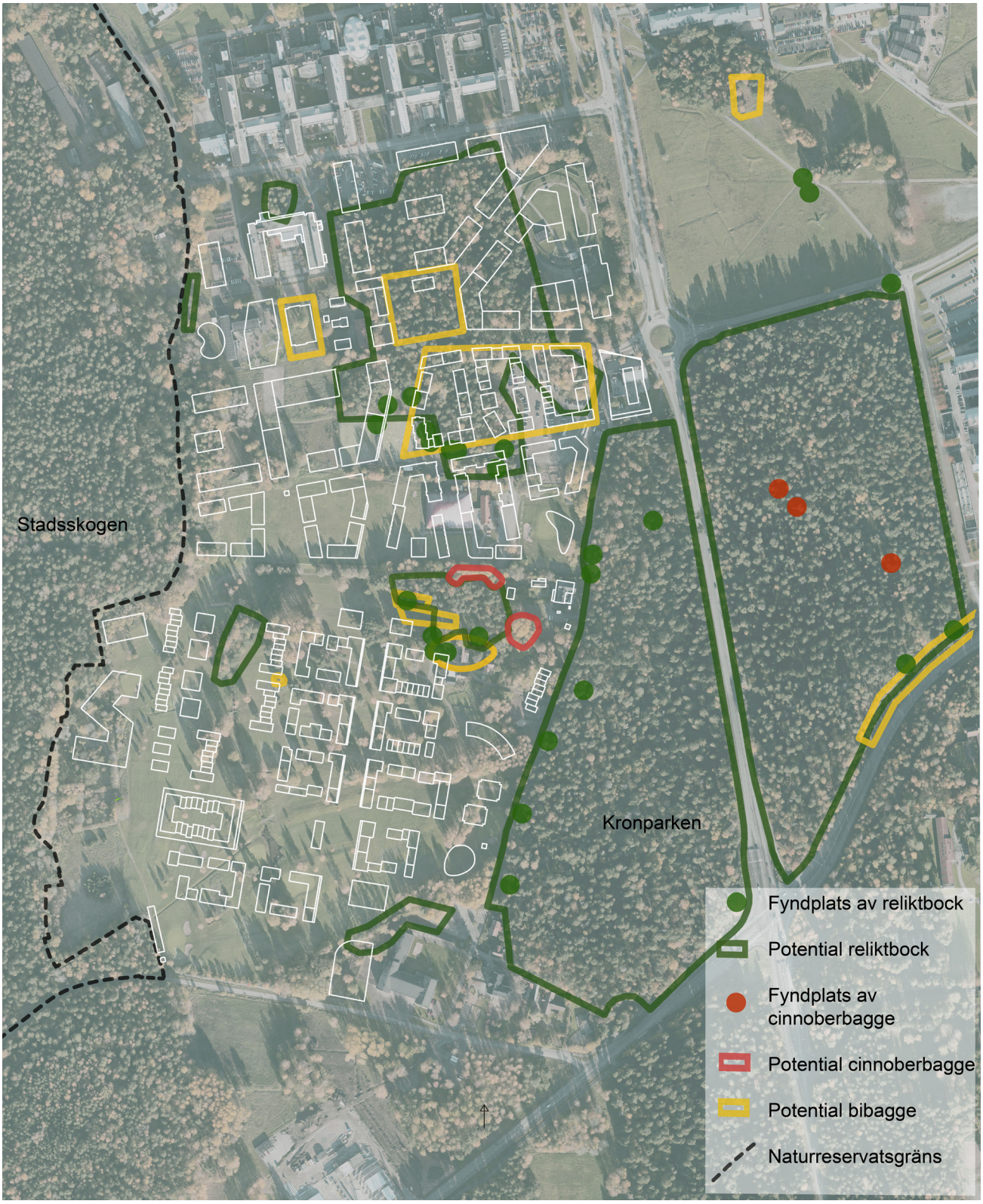

Inventeringskarta, biologiska värden i Rosendal. Värdefull vegetation finns både inom allmän platsmark och kvartersmark. Även inom kvartersmark bör dessa värden bevaras i möjligaste mån.

Utformningsprinciper parker

Urban biologisk mångfald

För att kunna upprätthålla ekologiska samband och biologiska värden genom Rosendal är det värdefullt att bevara delar av befintlig vegetation. De fungerar som ekologiska ”steppingstones” i stadslandskapet. Särskilt värdefulla delar har mätts in och ska bevaras, i första hand äldre tallar som hyser ovanliga arter och har stort värde för stadsbild och områdets identitet. Den gamla oxelallén bevaras om det är möjligt med hänsyn till säkerhetsrisk och sjukdomar. Runt om i området, både på parkmark och kvartersmark, finns träd och träddungar som bör bevaras där detta är möjligt.

Akademiska hus område hyser flera ovanliga och hotade insektsarter. Här finns sandlokaler som utgör habitat/livsmiljö för den rödlistade och missgynnade bibaggen. Bibaggen lever som parasit på vårdsidenbiet som trivs på öppna, soliga lägen i marknivå. Delar av dessa sandlokaler bör om möjligt bevaras och/eller ersättningslokaler anläggas på lämplig plats. Utmed Kronparken och i kanten av en talldunge med gamla tallar strax söder om Talltorget har påträffats flera lokaler med reliktbock, en rödlistad och missgynnad art som är beroende av gamla tallar i öppna solbelysta lägen.

Sydvänt, solbelyst tallbryn i Rosendal där reliktbocken trivs idag. (Bild: WSP)

I Kronparken, öster om Rosendal har cinnoberbagge påträffats, skyddad enligt Natura 2000. Arten är helt beroende av dött och multnande trä från större lövträd som ek och asp. Arten kan stödjas genom olika åtgärder även i Rosendalsområdet. Särskilda åtgärdsplaner har tagits fram för bibagge, cinnoberbagge och reliktbock. Planerna ger vägledning för lämpliga åtgärder, såväl på den offentliga marken som på kvartersmark. Arterna kan betraktas som Rosendals skyddslingar vilket betyder att deras behov av livsmiljöer särskilt värnas i utformningen av grönområden.

Befintlig oxelallé i Rosendal. (Bild: WSP)

Ett uttalat mål för utformning av Rosendals parker och vattenmiljöer har varit att tillvarata och utveckla biologiska värden och att upprätthålla en ekologiskt sammanhållen struktur. Olika värden och värdehabitat knyts samman med vegetationsstråk och trädalléer, i första hand genom parker men även längs gator. Den befintliga oxelallén utgör ett exempel, den föreslagna tallallén längs Gerd Eneqvists gata ett annat.

Stränder, vattenmiljöer och brynzoner, särskilt i sollägen, är ofta artrika miljöer och utgör både livsmiljöer och födolokaler samt erbjuder. Många djurarter förflyttar sig också längs dessa kantstråk. Något som utnyttjas i gestaltningen av stadsdelens parker. Kantzoner och bryn utgör ett viktigt gestaltningselement i stadsdelens nya parker.

På den gamla golfbanan finns idag en intressant ängsflora med arter värdefulla för områdets insektsfauna. Då Rosendals parker behövs för aktivitet och rekreation är utrymmet för ängsmark begränsat. Stora möjligheter finns däremot att utnyttja taklandskapet för olika typer av ängsytor.

Taken i Rosendal kan med fördel anläggas med ängsvegetetion. Många insekter trivs på tak, tyvärr kan inte taklandskapet användas för att skapa nya livsmiljöer för vårsidenbiet och bibaggen då vårsidenbiet vill ha öppna, soliga lägen i marknivå. Istället föreslås att en del soliga kantzoner utmed buskage, murar med mera förses med lämplig sand och avsätts som bibaggelokaler. Sandområden kräver störning för att inte växa igen. Störning bör utföras medvetet, inte spontant genom tramp med mera.

Golfbaneängarna hyser en prunkande ängsvegetation. (Bild: WSP)

Särskilda åtgärdsplaner har tagits fram för bibagge (vänster), cinnoberbagge (höger) och reliktbock. Arterna kan betraktas som Rosendals skyddslingar. (Bild: Lina Ahlbäck Widenfalk, Greensway)

Gröna kulturvärden

Kring områdets äldre byggnader finns träd och rester av trädgårdsmiljöer värda att bevara och integrera i ny gestaltning. Detta gäller till exempel lindalléer och park kring "Fyrkanten" och syrener, fruktträd och torparväxter kring det rivna torpet och bostadshuset på Siegbahnsparkens sydsluttning.

Den blå strukturen

Dagvatten renas och fördröjs i ett sammanhängande öppet vattenstråk mellan Carlshage och Rosendals Torg. Vid kraftiga regn stiger vattnet i stråket och valda delar tillåts svämma över. Den stora gräsytan i Carlshage är också konstruerad för att klara tillfällig översvämning. Vattenstråket utformas för att upprätthålla flera ekosystemtjänster. Utöver fördröjning och rening ska vattenstråket utformas för att stödja biologiska värden och skapa rekreativa upplevelsevärden och pedagogiska platser samt ge svalka vid värmebölja. Miljöer för dagvatten utformas för att kunna skötas på ett effektivt sätt. I Rosendals blåstruktur ingår även ett mindre fuktstråk med översvämningsyta intill brandstationen samt regnbäddar längs gator och torg.

Rekreation och sociala värden

Många upplevelsekvaliteter är knutna till natur- och kulturvärden. I Rosendal skapas ett parklandskap som tillvaratar och utvecklar den aktuella platsens kvaliteter och tillför många attraktiva parkrum för rekreation och sociala aktiviteter. Parkerna och den omgivande naturen i Rosendal utgör levande myllrande konstraster till de mer formstarka och strikta gatorna och torgen.

Inspirationsbild. Längs de öppna vattenstråken skapas omväxlande och attraktiva miljöer. (Bild: Stewen Quigley)

Inspirationsbild. Lekmiljöer.
(Bild: Uppsala kommun)

Vid utformning av Rosendals parker är variationsrikedom, mångfald, trygghet, tillgänglighet och pedagogik ledord. Sociotoper som ska finnas är gröna oaser, lekplatser, platser för bollspel, picknick och grillning, pulkabacke, skridskobana, skidspår, vattenkontakt, odling (tillfällig), skogskänsla, blomprakt, utsikt, naturstig, solbad, café. I anslutning till idrottplats och skola bör finnas ytor för andra aktiviteter som multiplaner, skatepark och/eller parkour. Utegym med koppling till motionsslingor kan infogas på lämpliga ställen. En större temalekplats, en utflyktslekplats ordnas i Siegbahnsparken.

Pedagogiska platser

Inom området finns universitet, grundskola och flera förskolor. Pedagogiska platser integreras i parker och natur. Några platser kan förberedas för undervisning. Det kan vara en naturstig förberedd med stolpar för tillfällig information eller en brygga invid vattenstråket varifrån man kan ta vattenprover. Skolundervisning och skolbarnens lek kommer i huvudsak ske i anslutning till skolan men några platser med bänkbord för förskolebarn ordnas tillexempel i Siegbahnsparken.

Inspirationsbild. Parkerna är mötesplatser och inbjuder till fest och samvaro. (Bild: Stewen Quigley)

Carlshage

Carlshage består av ett öppet gräsrum och en långsträckt park längs vattenstråket mot Rosendals torg. Parken inramas av träd och annan grönska mot omgivande bebyggelse. Oxelallén utgör en viktig axel, ett händelsestråk längs parkens norra sida. Ett attraktivt solläge för vistelse som också är en viktig spridningskorridor mellan Stadsskogen och Kronparken. Tydliga entréer och avgränsningar mot omgivande gator.

Gräsrummet utgör en samlingsplats med stora öppna gräsytor för gemensamma aktiviteter och promenad med många sittplatser längs den soliga norrsidan utmed oxelallén. Utformningen av det stora gräsrummet i Carlshage hämtar inspiration från engelsk landskapspark och kulturlandskap. Gestaltningen är enkel och tillvaratar vyer och rymd. Längs kantzonerna planteras artrika bryn och blomsterfält som skapar omväxlande upplevelser längs promenadvägarna.

Parkstråket längs vattnet har fokus på naturupplevelse och naturpedagogik. Längs vattendraget anordnas träbryggor, pedagogiska platser, sittplatser och någon mindre yta för lek. Parkgestaltningen har här en mer naturlik karaktär med bland annat ett större parti bevarade träd. Ny vegetation kan ges ett lite “vildare” och mer naturligt uttryck än i områdets finparker. Död ved, stenrösen med mera bör finnas. Vattenstråket har normalt en liten slingrande form. Vid regn stiger vattnet och kan, när det regnar mycket, bli till en bred å. Gångstigar, bryggor och spänger svämmas då över. Vattnet rinner undan på några timmar. Promenaden är alltid torrlagd.

Inspirationsbilder. Stadsdelsparken är en samlingsplats men här finns också lugna avskilda delar och utrymme för aktivitet och motion. (Bilder, vänster och höger: Stewen Quigley. Bild, mitten: WSP)

Carlshage och Siegbahnsparken.

Illustrationsplan. Carlshage.

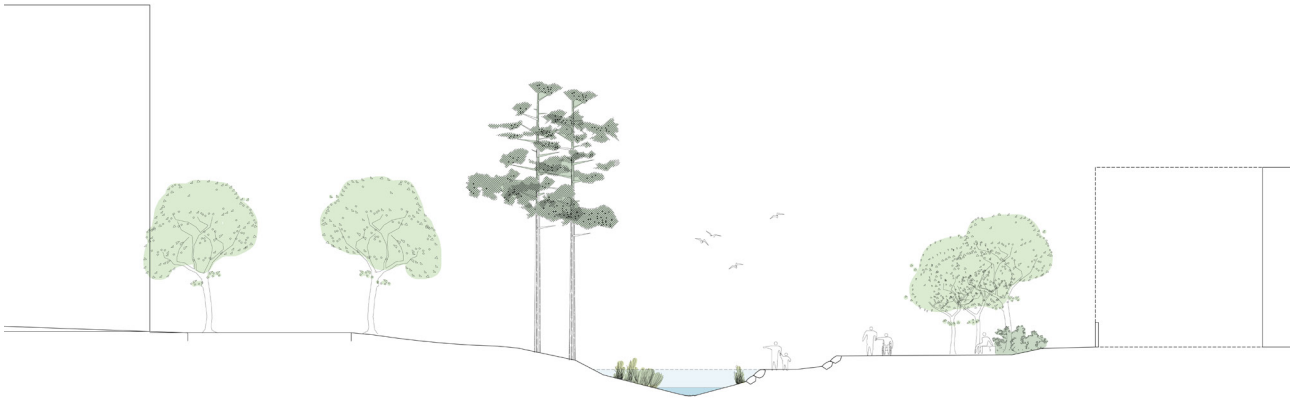

Sektion (a-a) genom ravinen i Carlshage.

Sektion (b-b) genom park mellan Carlshage och Rosendalstorget.

Sektionerna visar vattennivån i bäcken vid normala förhållanden (blått) och efter extrema regn (ljusblått).
Sektionslägen framgår av plan sidan 49.

Söder om GC-bron kan det med fördel ordnas en “lustgård”, en rofylld plats med fruktträd och blomstergård. Denna lummiga oas kan användas för tillfällig odling.

Växtlighet används för att stärka parkens olika karaktärer. Längs vattenstråket planteras förslagsvis pil, vide, sälg och olika vattenväxter längs strandkanten. I “Lustträdgården” används exempelvis fruktträd, magnolior och andra trädgårdsväxter och i parkens bryn och kantzoner till exempel körsbär, hagtorn, rosor och rönn.

Varken Carlshage eller Siegbahnsparken kan definieras som stadsdelspark eftersom kravet på yta (4 ha) inte kan uppfyllas. Storleken på parkerna är 1,6 respektive 1,8 ha. Kvaliteter som följer med en större storlek på park är exempelvis ytor för bollsport, motionsslingor och avstånd till trafik.

Funktionerna inom de båda parkerna ska ändå sträva mot att uppnå kvaliteter som hör till definitionen för stadsdelspark. Det är även viktigt att parkerna får status av stadsdelspark då driftinsatser planeras. Med rätt gestaltning kan de upplevas som ett sammanhängande parkstråk trots den genomkorsande huvudgatan.

Vattenstråket. (Bild: WSP)

Artrik och vild. Inspirationsbild. Piet Oudolfs trädgård, Hummelo, Nederländerna. (Bild: WSP)

Siegbahnsparken

I Siegbahnsparken ordnas en stor och spännande lekplats, en utflyktslekplats för alla åldrar som attraherar inte bara boende i Rosendal. Lekplatsen ska utgöra en samlingsplats med bänkar och bord för fikastunder och grillplatser för picknick. Här finns även en offentlig toalett. Gångvägar förbinder Siegbahnsparken med Carlshage och Kronparken. Ett huvudstråk för gång- och cykel löper längs norra kanten.

Nordvästra hörnet intill Torgny Segerstedts allé utgör en nod i Rosendal. En plats som många passerar. Här kan utvecklas attraktiva torgytor och sittplatser kring café, restaurang och dylikt. De höga tallarna är värdefulla element att integrera i miljön och som kan ge platsen identitet.

Illustrationsplan. Siegbahnsparken.

Fem viktiga karaktärsdrag för Siegbahnsparken, topografi och utsikt, tallar, bibaggar och kulturmiljö lyfts fram i gestaltning av park och lekmiljö. Här kan till exempel anläggas en klätterlek mellan tallarna, med hängbroar, plattformar och utsiktstorn som förstärker upplevelsen av höjd och vyer mot Carlshages öppna gräsytor. Pulkabacke ordnas i lämpligt läge.

Den soliga sydvända sluttningen med kvarstående trädgårdsväxter som fruktträd och syrener tillvaratas och utvecklas för vistelse. Kulturmiljön kan förstärkas genom växtval med fler fruktträd, bärbuskar och torparväxter. I sluttningen under fruktträden ska det vara trivsamt att breda ut filten för att sola eller ha picknick. Den ståtliga gamla oxeln i sluttningen bevaras om möjligt.

Befintliga tallar utgör stommen i parkens växtlighet men kompletteras med blommande och bärande växter. Lämpliga arter kan vara fruktträd, hagtorn, körsbär (krikon, körsbärsplommon, fågelbär), nypon- och stenros, pimpinellros, bärbuskar.

Höga tallar växer på kullen och ska bevaras. (Bild: WSP)

I Rosendal kan bibaggar och vårsidenbi användas som tema för utformning av lekplatsen. Inspirationsbild från Kristinebergsparken Stockholm. (Bild: WSP)

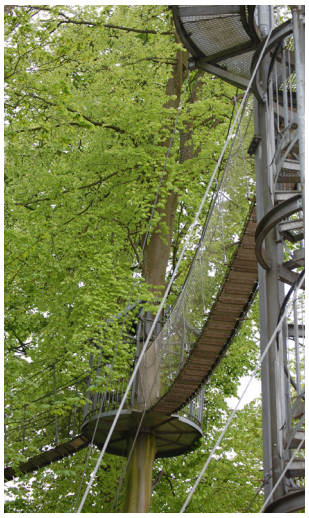

Träd och höjdläge utnyttjas i gestaltningen. Inspirationsbild från Egeskov, Danmark. (Bild: WSP)

Inspirationsbild. Äventyrslekplats, Umeå. (Bild: WSP)

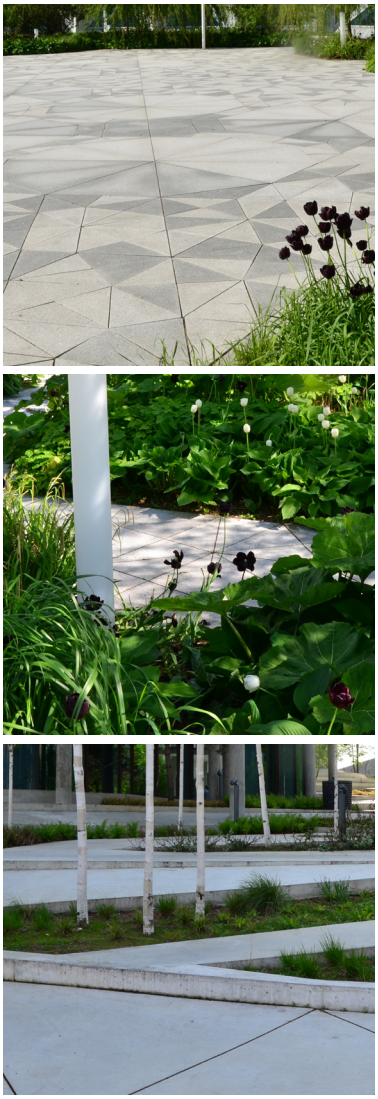

Ett urbant torgstråk, sammanhängande och strikt format med stort inslag av grönska. Inspirationsbilder. SE-banken, Köpenhamn. (Bilder: WSP)

Illustrationsplan. Husarparken.

Husarparken

Husarparken har en urban, modern karaktär med ett strikt formspråk och möjlighet till senaste digitala uppkopplingen. Parken omges av Akademiska hus campusområden och utgör ett viktigt samlande rörelsestråk mellan olika verksamheter inom campusområdet. Cykeltrafik hänvisas i första hand till parkens västra sida. Husarparken erbjuder många olika platser för studenter och arbetande inom campusområdet att mötas, fika och studera utomhus.

Husarparken ges sin karaktär av tallskogen som inordnats i ett urbant torgstråk utformat som en uppbruten mosaik av omväxlande natur och hårdgjorda ytor.

Som en samlande struktur genom parken skulle kunna anläggas en mur, exempelvis av roströd corténstål, med integrerade funktioner för vistelse och digital uppkoppling. Muren skulle även kunna bli en ljusinstallation under dygnets mörka timmar.

Befintliga tallar och lövträd bevaras där det är möjligt och kompletteras med nya tallar, rönnar och björkar där det krävs.

Undervegetation består förslagsvis av ”planterad natur”, med inspiration av blåbärsris, ormbunkar och skogsgräs.

Bilden visar platsen idag. Delar av befintlig tallskog kan integreras i Husarparken. Skogskaraktären utvecklas i stråkets olika gröna ytor. (Bilder: WSP)

Inspirationsbilder. En mångfunktionell corténstålsmur skulle kunna fungera som en samlande struktur genom Husarparken. (Bilder: WSP)

Biparken

Biparken ingår i ett sammanhängande parkstråk från Rosendals torg mot Talltorget och Husarparken och omges av Akademiska hus campusområde. Genom parken löper en gång- och cykelväg.

Biparken är en park för lek, spel och vistelse men föreslås också som biotop för bibaggen och får därmed naturpedagogiska funktioner.

Parken ges en öppen och solig karaktär med inspiration från bibaggens livsmiljö med solbelysta sandmiljöer, torrängar och gräsfält. Området ligger nära befintliga sandmiljöer vilket ökar förutsättningarna att skapa fungerande livsmiljöer för bibaggen.

Parken gestaltas med öppna gräsrum för vistelse och lek och omges av långsträckta sandåsar med sandblottor i soliga lägen. Vegetation skapar rumslighet och skuggande platser.

I norra gläntan anordnas en lekplats där trä och videsnår anger karaktären. Vårsidenbiet sticks inte men habitat skapas inte i direkt anslutning till lekplatsen. Utegym och solplatser kan vara andra inslag i Biparken som lockar unga vuxna och studenter.

Även växtlighet väljs som gynnar bibaggens värddjur, vårsidenbiet, och andra pollinatörer. Sälg, viden, vildkörsbär och tall ger växtkaraktär. På sandkullarna anläggs ängar med arter som uppskattas av just vårsidenbi.

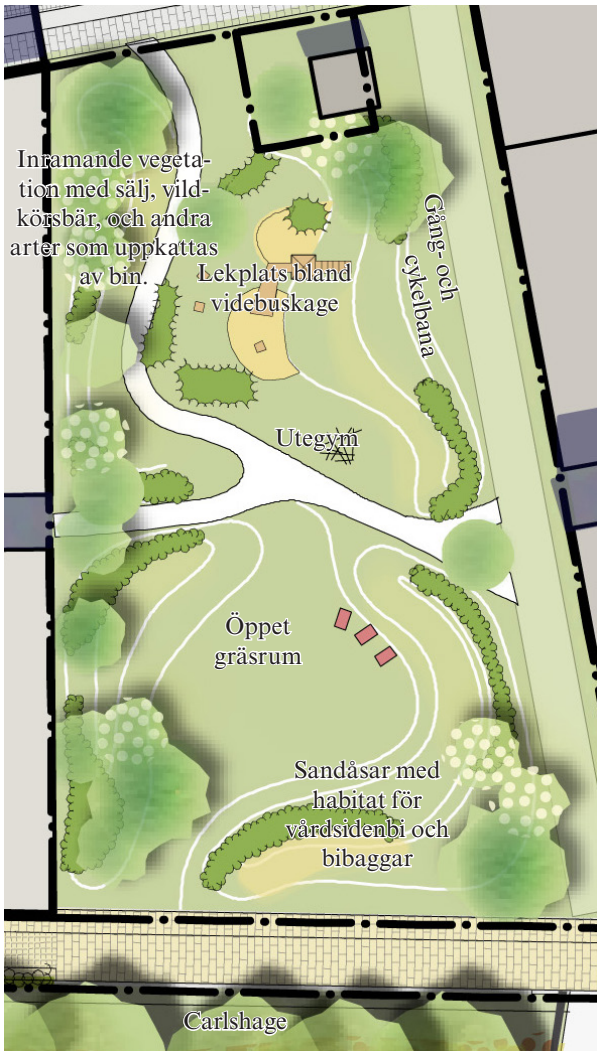

Illustrationsplan. Biparken.

Vårsidenbi. (Bild: Lina Ahlbäck Widenfalk, Greensway)

Sälg är en viktiga födokälla för vårsidenbin och även för andra solitärbin. (Bild: WSP)

Elsa Eschelssons park

Parken utgör en viktig länk, ett parkstråk, mellan Torgny Segerstedts allé och Kronparken.

Stråket följer en vattenfåra med vattenvegetation och goda förutsättningar för naturpedagogik.

Längs stråket finns en entréplats med möjlig uteservering i anslutning till centrumverksamhet. Här finns olika urbana platser med möjlighet att skapa ytor för ungdomar att utöva exempelvis parkour och skate.

Parken får sin karaktär av de urbana moderna platserna som möter det mer fritt formade vattenstråket. Höjdskillnader mot gata och vattenfåra tas upp med murar som gärna kan designas för att stärka parkens identitet. Befintlig träddunge med asp och björk norr om brandstationen bevaras i möjligaste mån.

Vattenmiljöerna i parken med ett mindre dike och en översvämningsyta ingår i Rosendals dagvattensystem. Från inloppet i nordöst leds dagvatten via vattenfåran till utlopp i sydvästra delen av parken. Det breda och djupa vattenstråket fungerar vid stora regn som översvämningsyta. Längs med vattnet planteras strand- och fuktängsväxter.

Inspiration till parkens entrétorg där besökarna kan passera in i parken mellan sittplatser och planteringar. Botaniska trädgården, Göteborg. (Bild: WSP)

Vatten i alla former erbjuder spännande lekmiljöer. (Bild: WSP)

Träspänger och frodig växtlighet förstärker upplevelsen av vattenstråket. (Bild: WSP)

Inspirationsbilder. Både natur och urban plats. Här finns utrymme för bland annat skate och parkour.
(Bilder: Stewen Quigley)

Gator

Rosendals gatunät är av rutnätskaraktär med genomgående gator där bostäder och funktioner ligger nära intill varandra. Gatustrukturen är uppbyggd med en hierarki med en huvudgata, lokalgator och bostadsgator.

Utformningsprinciper gator

Gaturummen

Alla gator i området ska ha en stadsmässig karaktär med en tydlig hierarki, gestaltad utifrån funktionen i gatustrukturen. Hastighet, orienterbarhet och karaktär förtydligas genom medvetna val av gatuträd och annan vegetation, markmaterial och ljussättning.

Gaturummen präglas av en stram enkelhet med enhetlig vacker beläggning och mycket grönska. Gatuträd ska förstärka stråk och siktlinjer samt leda besökaren mellan olika platser. Gatumiljön ska utgöra en lugn bas till en mera variationsrik bebyggelse.

Inspirationsbild. Många funktioner ska samsas i gaturummet på de gåendes villkor. Inspirationsbild. (Bild: WSP)

Inspirationsbild. Grönska i gaturummet eftersträvas. Träd, gatuplanteringar, regnbäddar, fasadgrönska. I (Bild: WSP)

Inspirationsbild. Breda trottoarer och bostadsgator med shared space gör det enkelt, trevligt och säkert att röra sig genom Rosendal. (Bild: WSP)

En stor variation av trädslag eftersträvas. Mer exotiska trädslag kan prövas. (Bild: WSP)

Gatuträd och annan vegetation

I Rosendal eftersträvas en variatonsrik grönska som knyter an till vegetation och arter på platsen. Inom norra delen av Rosendal görs anpassningen till tall och barrskog, i söder tas utgångpunkt i kulturlandskapets arter.

Träden ger gatorna karaktär och en artvariation eftersträvas. Dels för att berika upplevelserna men också för att minska risken att hela trädbestånd i framtiden slås ut av sjukdomar, klimatförändringar med mera.

Höga hus och trånga gaturum innebär att arter måste väljas med stor hänsyn till gatuutrymme, solförhållanden och vattentillgång. Upplevelsevärdet och trädens förmåga att spegla årstidsväxlingar är andra viktiga aspekter. Gatuvegetationens potential att bidra med ekosystemtjänster ska tas till vara tillexempel genom att fungera som ekologiska spridningsstråk samt utjämna och rena dagvatten. Där det finns möjlighet skapas sammanhängande planteringsytor under träden. Planteringsytorna placeras så att minst två större ytor finns längs ett kvarter.

Växtval görs också för att samspela med, och stödja, befintliga gröna miljöer. (Bilder: WSP)

Flexzoner/möbleringszoner

Längs gatorna ordnas flexzoner som rymmer trädplantering, angöringsplatser, möblering, dagvattenhantering och belysningsstolpar. Innehållet arrangeras och anpassas till intilliggande entréer, passager. Uteserveringar markeras och avgränsas mot rörelsestråk. Bänkar i rätt höjd och med rygg- och armstöd skall finnas och placeras på ett avstånd så att man ser från den ena till den andra bänken. Stolpar och annan möblering skall placeras vid en fasad eller samordnat med trädraden för att inte i onödan inkräkta på cyklisters och fotgängares utrymme.

Inspirationsbild flexzon. Ytan kan användas för gatuplantering, dagvattenhantering, cykelparkering med mera. (Bild: WSP)

Parkering

Tillgänglighetsparkering ska anordnas och placeras så att längsta avstånd mellan p-plats och målpunkt är 25 meter.

Cykelparkering placeras mellan träd längs bostadsgator och huvudgator i direkt anslutning till viktiga offentliga målpunkter, handel och busshållplatser. Inom Akademiska hus område placeras inga cykelparkeringar längs gatan. Cykelparkeringarna ska vara väl upplysta och överblickbara. Vid planering av cykelparkeringar ska hänsyn tas till lådcyklar. Det ska även finnas möjlighet att ladda sin elcykel inom stadsdelen.

Utmed Torgny Segersteds allé finns utrymme för gatuservering. Även utmed andra gator kan möblering ske utmed fasader. (Bild: WSP)

Skyddszoner

För att undvika att cyklister skadas eller hindras på grund av bildörrar som öppnas eller vid lastning och lossning ska det vara minst 0,5 meter mellan kantsten och cykelbanan, vid lastplatser gärna bredare.

Huvudgata

Torgny Segerstedts allé – 28 meter.

Torgny Segerstedts allé utgör den centrala huvudgatan i Rosendal. Gatan utgör ett stadsstråk och kantas av levande bottenvåningar. Här har kollektivtrafiken god framkomlighet i egna körfält.

Lokalgator

Gerd Eneqvist gata – 18 meter.

Arne Tiselius gata – 17 meter.

Soldathemsvägen – varierar mellan 9 till 13 meter.

Gerd Eneqvist gata samt Arne Tiselius gata utgör lokalgator där framkomlighet för bilarna är god.

Soldathemsvägen klassas också som lokalgata men med något sämre framkomlighet på grund av anpassning till Kronparken.

Bostadsgator/ ”cykelfartsgator”

Kansliskrivargatan, “cykelfartsgata” – 12 meter.

Bostadsgator – 8, 10, 12 och 14 meter.

Gator inom bostadskvarteren utgörs av i huvudsak av enkelriktade bostadsgator där gång- och cykeltrafik är prioriterade.

Sektion. Torgny Segerstedts allé, 28 meter. Specifika mått för varje segment fastställs vid projektering.

Torgny Segerstedts allé – huvudgata

Torgny Segerstedts allé med, separata körfält för kollektivtrafiken (stombuss eller spårvagn), är områdets genomgående huvudstråk. Allén skiljer sig från de övriga gaturummen genom sin bredd och dubbla trädrader. Torgny Segerstedts allé har en viktig uppgift i att binda samman, strukturera och öka orienterbarheten i området. Utmed hela sträckan finns lokaler för centrumverksamheten. Huvudgatan har enkelriktade cykelbanor. För att möjliggöra uteserveringar i sollägen finns en bredare trottoar längs östra sidan.

Många funktioner samsas på Torgny Segersteds allé. Fokus för utformningen är att kontakten tvärs över gatan inte ska tappas. Det betyder att gatubredden är snäv och att vissa trafikslag och trafikanter får samsas om samma utrymme på gatan.

Torgny Segersteds allé.

Typsektion. Bostadsgata, 8–14 meter. Specifika mått för varje segment fastställs vid projektering.

Bostadsgator

Bostadsgator inne i kvarteren är i huvudsak enkelriktade och med prioriterad gång- och cykeltrafik. Bebyggelse med indragna fasader och förskjutna flexzoner med grönska skapar platsbildningar och varierade gaturum som inbjuder till vistelse. Platsbildningar får betydelse både som mötesplatser och genom att det skapas öppningar i den tätt bebyggda stadsdelen. Här finns också möjligheter för publika verksamheter. Funktioner och material anpassas till de olika delområdenas karaktär. Gatorna får en småskalig och varierad grönska där öppna dagvattenlösningar kan integreras.

Bostadsgata.

Typsektion. Lokalgata, 9-18 meter. Specifika mått för varje segment fastställs vid projektering.

Lokalgator

Gerd Eneqvists gata, Arne Tiselius gata och Soldathemsvägen är lokalgator som leder trafiken runt området och in till bostadskvarteren. Soldathemsvägen anpassas i gatubredd och utformning efter de mäktiga tallarna och vägens kulturhistoriska värde. De övriga två lokalgatorna har en klassisk, stadsmässig utformning, med en enkelsidig genomgående trädrad och angöring mellan träden.

Nödvändiga lastplatser, på- och avstigningszoner samt utfarter förläggs mellan träden.

Längs dessa gator prioriteras generellt gatuträd framför exempelvis besöksparkering. Men intill skolbyggnader, idrott, förskolor och i närheten av centrumbyggnader kan en annan avvägning mellan andelen träd och angöringszoner behöva göras.

Torg och platser

I Rosendal finns två större torg med olika karaktär och delvis olika funktion. I den norra delen ligger Talltorget. Ett urbant torg med restauranger, caféer med mera. Talltorget är en öppen plats för aktiviteter och rörelse. Rosendals Torg i söder är däremot ett lugnare torg. En plats att träffas, koppla av och njuta av vatten och grönska. Torget har en viktig funktion i samspelet med multifuktionsbyggnaden.

Små platser och torgbildningar finns på flera ställen inom Rosendal. Här finns platser för möten, vistelse, uteserveringar och grönska. Platserna får sin karaktär av omgivande byggnader, verksamheter, solförhållanden och sitt läge i stadsdelen. När man rör sig genom området är det platserna som skapar variation och sekvenser i rumsligheten. En del av dessa platser kan utformas som torgytor medan andra kan vara "pocketparks" det vill säga små gröna, urbana rum.

Utformningsprinciper torg och platser

Sociala rum

Torg och platser är betydelsefulla för stadsdelens sociala funktioner och måste inbjuda till vistelse. Det ska finnas platser som erbjuder sköna soliga lägen för vår och höst men också lövskuggade platser för heta sommardagar och platser som erbjuder vindskydd när det blåser. Vissa platser kan gärna ha någon särskild funktion eller tema medspännande nyskapande sittplatser och exotiska träd med spektakulär blomning och höstfärg.

Inspirationsbild. Torg och platser ska inbjuda till vistelse. (Bild: WSP)

Karaktär och material

Stadsdelens torg och platsbildningar fyller en viktig funktion för identitet och orienterbarhet. Karaktärsfulla platser är lätt att relatera till och ange som mötesplatser med mera. Platsbildningarna kan gärna skapa en kontrastverkan mot den i övrigt sammanhållna helhet som eftersträvas i gaturummen. Material ska generellt vara av hög kvalitet. På platser där man uppehåller sig bör utformningen ha en högre detaljeringsgrad med stor omsorg om detaljerna.

Nedsänkta ytor och planteringar för att ta hand om dagvatten kan med fördel integreras i torg och platser. Inspiration från Liljeholmskajen. (Bild: WSP)

Växtlighet

Träd och annan växtlighet kan användas för att skapa identitet och sensation. En stor variation av arter eftersträvas. Främst används lokalt anpassade arter för att gynna de lokala ekosystemen såsom oxel, rönn, fågelbär, ask, lönn, lind, tall med mera. I skyddade lägen ges möjlighet att använda lite ovanliga mer värmekrävande arter. Exempel på arter som skulle kunna prövas på vissa platser och komplettera de naturliga beståndden är kinesisk sekvoja (Metasequoia glyptostroboides) pagodträd, Sophora japonicum, näsdukträd (Davidia involucrata var. vilmoriniana), på små platser olika magnolior, japanska lönnar med flera arter.

Talltorget

Talltorget är Rosendals centrala stadsrum. En öppen och flexibel plats för evenemang och aktiviteter. Torget kan förväntas bli en viktig mötesplats för alla som arbetar, studerar och bor inom det kringliggande campusområdet. Runt torget och i en mindre byggnad på torget uppmuntras till caféer, restauranger och andra publikdragande verksamheter.

Talltorget ska manifestera både höga stadsmässiga kvaliteter och biologiska värden men också visa på något av den avancerade forskning som bedrivs inom Akademiska hus område, till exempel i ett konstnärligt sammanhang. Talltorget är ett modernt urbant torg utformat som en sammanhållen plats, ett golv med enhetlig markbeläggning av hög kvalitet. En lugn yta eftersträvas som binder samman de olika byggnaderna. Idag utgör området en tallskog varav ett antal gamla, höga tallar ska bevaras och utgöra basen i torgets gestaltning. Byggnader samspelar med tallarna så att karaktären förstärks. Befintliga tallar med omgivande mark bevaras inom bestämda former, exempelvis cirklar. Komplettering görs med nya tallar och lövträd för kontrastverkan, till exempel magnolia. Det torra, soliga läget erbjuder lämpliga livsmiljöer för Rosendals sand- och tallevande insekter, något som kan utnyttjas i gestaltningen.

Illustrationsplan. Talltorget.

Inspirationsbild. Torg och platser kan användas för alla aktiviteter. (Bild: WSP)

Talltorget.

Rosendals torg

Rosendals torg är den öppna platsen i Rosendals södra del.

Torget har en viktig funktion som förlängning av det planerade idrotts- och kulturhuset, en byggnad tänkt att bli en samlingspunkt för människor i alla åldrar och ska kunna användas såväl dagtid som kvällstid. Ambitionen är att skapa ett mångfunktionellt kulturhus med idrott, kultur, caféverksamhet med mera. Byggnaden ska ha en genomsiktlig fasad och öppna sig mot torget och med verksamheter som kan flytta ut på torget till exempel uteservering, läshörna och gym.

Torget ska både vara en öppen plats och en grön oas som inramas mot omgivande gator av strikta trädalléer. Den övriga växtligheten koncentreras främst till den norra solbelysta delen av torget som inbjuder till vistelse och lugnare aktiviteter. Den södra trädallén kan utnyttjas för mer aktivitet och rörelse. Torgets östra del inrymmer en byggnad för centrumverksamhet med möjlighet till uteservering i bästa sydvästläge.

Rosendals torg.

Det öppna torget kan användas för torghandel och olika evenemang och aktiviteter under olika årstider. Vattenspel ger svalka och inbjuder till lek under sommarens varma dagar och en konstfrusen isbana kan bli en populär attraktion vintertid. Vatten kan utnyttjas på flera sätt som gestaltande element och anknyta till vattenstråket exempelvis genom mönsterläggning, vattenspelens placering och vattnets rörelse över torget. Dagvatten kan också infogas i torgets gestaltning.

Torget som helhet ges en rofylld karaktär där frodig grönska skapar en inbjudande och stämningsfull, gärna lite exotisk karaktär.

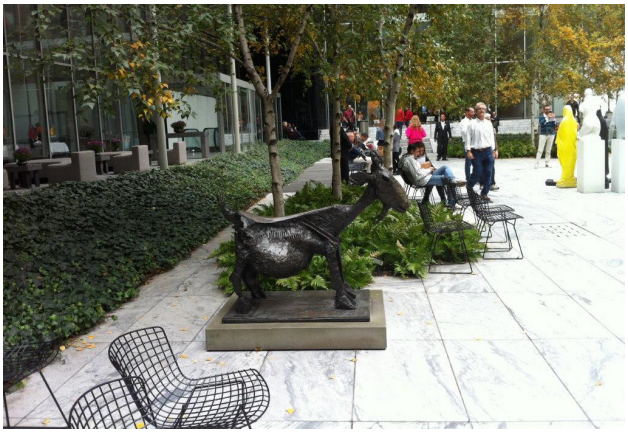

Inspirationsbild. Många sittplatser och konst kan integreras längs torgets grönskande sida. (Bild: WSP)

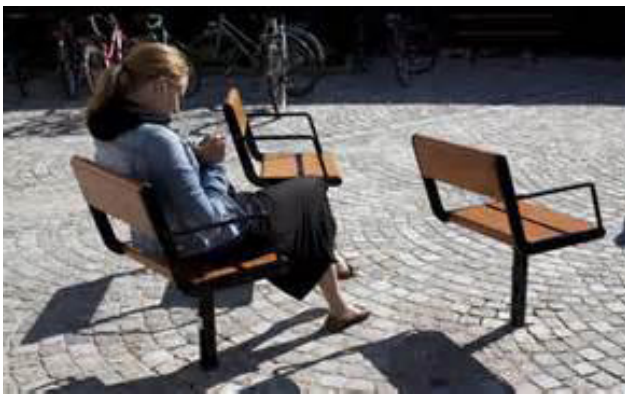

Inspirationsbild. Möbler och bänkar på torget inbjuder till vistelse. (Bild: WSP)

Inspirationsbild Dubai. Vatten ger svalka varma dagar och inbjuder till lek. (Bild: WSP)

Rosendals torg.